

*Załącznik do Uchwały Nr 27/2010.
Zarządu Banku Spółdzielczego w Wąsewie.
z dnia 14.04.2010 r..
Załącznik do Uchwały Nr 19/2010 r..
Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Wąsewie
z dnia 27.04.2010 r.
I zmiana Uchwałą Nr 21/2011 z dnia 28.02.2011r.
II zmiana Uchwałą Nr 73/2011 z dnia 14.06.2011 r.
III zmiana Uchwałą Nr 48/2012 z dnia 26.07.2012 r.
IV zmiana Uchwałą Nr 56A/2012 z dnia 06.05.2013 r.
V zmiana Uchwałą Nr 87/2013 z dnia 12.07.2013 r.
VI zmiana Uchwała Nr 3/2014 z dnia 13.01.2014 r.
VII zmiana Uchwała Nr 101/2014 z dnia 11.12.2014 r.
VIII zmiana Uchwałą Nr 144/2015 z dnia 18.12.2015 r.
IX zmiana Uchwałą Nr 105/2016 z dnia 30.12.2016 r.*

**STRATEGIA ZARZĄDZANIA POSZCZEGÓLNYMI RODZAJAMI
RYZYKA
W BANKU SPÓŁDZIELCZYM W WĄSEWIE.**

opracowała: Maria Mścichowska

Wąsewo 2016 rok

SPIS TREŚCI

1. Postanowienia ogólne	3
2. Podstawowe definicje	4
3. Istota i cel zarządzania ryzykiem	9
4. Organizacja zarządzania ryzykiem	11
5. Zasady zarządzania ryzykiem	13
6. Zasady ustalania wewnętrznych limitów ryzyka	15
7. Zadania priorytetowe w zakresie zarządzania ryzykiem	17
8. Kontrola ryzyka	18
9. Postanowienia końcowe	19

Załączniki:

1. Załącznik 1: Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) kapitałowa
2. Załącznik 2: Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym
3. Załącznik 3: Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie ryzyka płynności
4. Załącznik 4: Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej
5. Załącznik 5: Cele strategiczne (Polityki długoterminowe) w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności
6. Załącznik 6: Schemat organizacji zarządzania ryzykiem w Banku
7. Załącznik 7: Plany awaryjne Banku

1. Postanowienia ogólne

§ 1

Każda aktywność podejmowana przez Bank Spółdzielczy w Wąsewie, zwany w dalszej części Bankiem, generuje ryzyko.

§ 2

Bank, działając w interesie swoich członków, prowadzi działalność bankową na rzecz osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, jeżeli posiadają zdolność prawną.

§ 3

Bank w ramach oceny procesu szacowania **kapitału wewnętrznego** określa mapę ryzyk, występujących w Banku w oparciu o analizę jakościowych i ilościowych kryteriów istotności ryzyk, **z uwzględnieniem modelu biznesowego Banku**.

Z uwagi na charakter i zakres prowadzonej działalności, najbardziej znaczącym rodzajem ryzyka w Banku jest **ryzyko kredytowe** oraz jego pochodne wymienione w Uchwale nr 258/2011 KNF oraz w Dyrektywie 2013/36 Unii Europejskiej z dnia 26 czerwca 2013r., zwanej dalej Dyrektywą tj. ryzyko koncentracji, rezydualne, ryzyko ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie oraz detalicznych ekspozycji kredytowych. Jednocześnie w Banku występują również inne rodzaje ryzyka takie jak:

1. ryzyko rynkowe, rozumiane jako walutowe oraz,
2. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
3. ryzyko operacyjne,
4. ryzyko płynności i finansowania,
5. ryzyko braku zgodności,
6. ryzyko kapitałowe (niewypłacalności), będące pochodną ww. ryzyk,
7. ryzyko biznesowe,
8. ryzyko bancassurance,
9. inne ryzyka uznane przez Bank za istotne, na podstawie Procedury „Wewnętrzny proces oceny adekwatności kapitałowej w Banku Spółdzielczym w Wąsewie”, wymienione w Uchwale nr 258/2011 KNF.
10. **Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej,**

§ 4

W celu ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem Bank wprowadza regulację o nazwie „Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Wąsewie.”, zwaną w dalszej części opracowania Strategią.

Niniejsza Strategia jest zgodna z celami strategicznymi i ogólnymi zamierzeniami Banku w zakresie zarządzania ryzykiem, zawartymi w Strategii działania Banku.

§ 5

Niniejsza Strategia określa:

1. Istotę i cel zarządzania ryzykiem w Banku,
2. Rolę organów nadzorczych i pracowników w procesie zarządzania ryzykiem,
3. Zasady zarządzania ryzykiem,
4. Zadania priorytetowe w zakresie zarządzania ryzykiem, zawarte w strategiach szczegółowych (Politykach długoterminowych), stanowiących załączniki do niniejszej Strategii.
5. Zasady kontroli wewnętrznej i audytu.

§ 6

Przy opracowaniu niniejszej Strategii uwzględniono wytyczne wynikające z postanowień rekomendacji nadzorczych oraz zapisów ustawowych, w tym Dyrektywy 2013/36/UE oraz Rozporządzenia 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r. dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku oraz adekwatnością kapitałową (ryzyko niewypłacalności).

2. Podstawowe definicje

§ 7

Przyjęte w niniejszej Strategii pojęcia oznaczają:

1. Rada Nadzorcza – Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego w Wąsewie;
2. Zarząd – Zarząd Banku Spółdzielczego w Wąsewie;
3. Komórka monitorująca ryzyko – Stanowisko do Spraw Ryzyk;
4. Bank Zrzeszający – Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie,

5. Audyt wewnętrzny – kontrola poprawności i efektywności zarządzania ryzykami oraz adekwatnością kapitałową sprawowana przez Departament Audytu Banku Zrzeszającego / Jednostkę zarządzającą SOI .
6. Uchwała w sprawie adekwatności kapitałowej – uchwała nr 76/2010 KNF z dnia 10 marca 2010r. z późn. zmianami.
7. Pakiet CRD IV / CRR – pakiet norm ostrożnościowych zawartych w Dyrektywie 2013/36/UE oraz w Rozporządzeniu 575/2013 Unii Europejskiej z dnia 26 czerwca 2013r.
8. Ryzyko istotne – występujące w Banku ryzyka, uznane za istotne na podstawie Procedury „Wewnętrzny proces oceny adekwatności kapitałowej w Banku Spółdzielczym w Wąsewie”, wymienione w Uchwale nr 258/2011 oraz 76/2010 KNF z późn. zmianami oraz w Pakiecie CRD IV /CRR!
9. Kryteria ilościowe i jakościowe uznawania ryzyk za istotne zostały określone w Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej.
10. Ryzyko kredytowe – jest to ryzyko nie wywiązania się kontrahenta Banku z obowiązku zwrotu udzielonych kontrahentowi przez Bank należności; ryzyko to wpływa w sposób najbardziej istotny na działalność Banku, ponieważ niespłacenie udzielonych należności wiąże się z poniesieniem przez Bank ewentualnych dużych strat.
11. Ryzyko koncentracji zaangażowań – ryzyko nie wykonania zobowiązania/zobowiązań przez pojedyncze (także powiązane kapitałowo lub organizacyjnie) podmioty oraz przez grupy podmiotów, w przypadku, których prawdopodobieństwo nie wykonania zobowiązania jest zależne od wspólnych czynników. Ryzyko to związane jest ze zbyt dużym zaangażowaniem Banku wobec:
 - a) pojedynczych klientów lub grup klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
 - b) tego samego sektora gospodarczego (branży),
 - c) tego samego rodzaju zabezpieczenia lub dostawcy zabezpieczenia kredytowego.
12. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej – ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku finansowego Banku oraz posiadanych kapitałów (funduszy) na niekorzystny wpływ zmian niezależnych od Banku rynkowych stóp procentowych. Ryzyko to w Banku związane jest z:

- 1) ryzykiem przeszacowania,
- 2) ryzykiem bazowym,

Ryzyko opcji klienta oraz ryzyko krzywej dochodowości nie występuje w Banku. Bank nie posiada w ofercie produktu zabezpieczającego pt. opcja oraz nie prowadzi działalności spekulacyjnej, wykorzystującej odwrócenie krzywej dochodowości. Bank nie jest narażony na odwrócenie krzywej dochodowości, ponieważ nie lokuje środków w aktywa o stałym oprocentowaniu na okres dłuższy niż 12 miesięcy.

13. Ryzyko operacyjne – jest to możliwość poniesienia strat powstałych w wyniku niewłaściwych lub wadliwie przebiegających procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów, strat wynikających z przyczyn zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko prawne, nie obejmuje ryzyka reputacji i ryzyka strategicznego, które związane jest z ryzykiem biznesowym.
14. Ryzyko płynności i finansowania – jest to ryzyko utraty zdolności do terminowego wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych i pozabilansowych w terminie ich wymagalności bez ponoszenia nieakceptowalnych strat.
15. Ryzyko braku zgodności - skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez bank standardów postępowania. Z uwagi na fakt, że Bank funkcjonuje na terenie jednego kraju, na określonym przez Statut obszarze oraz korzysta głównie z regulacji wzorcowych Banku Zrzeszającego – pomiar skutków tego ryzyka przeprowadza razem z ryzykiem operacyjnym.
16. Ryzyko rezydualne – jest to ryzyko związane ze stosowaniem przez Bank technik redukcji ryzyka kredytowego (form zabezpieczeń), które mogą być mniej efektywne niż oczekiwano w momencie ich przyjmowania. W Banku ryzyko rezydualne stanowi element ryzyka kredytowego. Polityka w zakresie zabezpieczeń wierzytelności Banku jest elementem Polityki kredytowej Banku. Szczególnym przypadkiem ryzyka rezydualnego jest ryzyko ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.
17. Ryzyko biznesowe – ryzyko wpływu zmian warunków makroekonomicznych na poziom pozostałych ryzyk oraz na adekwatność kapitałową. Ryzykiem

biznesowym Bank zarządza opracowując plan ekonomiczno-finansowy, którym uwzględni wpływ warunków makroekonomicznych na poziom ryzyk oraz adekwatność kapitałową w okresie planowanym. Zasady zarządzania ryzykiem biznesowym zawiera Instrukcja sporządzania i monitorowania planu ekonomiczno-finansowego.

18. Ryzyko kontrahenta – ryzyko nie wywiązania się z umowy zwrotności środków podmiotu, w którego produkty Bank zainwestował wolne środki, pozostałe po zaspokojeniu akcji kredytowej. Bank zarządza ryzykiem kontrahenta, przeprowadzając ocenę kontrahenta w oparciu o zapisy Polityki (zasad) rachunkowości w części dotyczącej wyceny i tworzenia odpisu aktualizacyjnego na inne aktywa Banku.
19. Ryzyko bancassurance – ryzyko łączenia produktów bankowych z ubezpieczeniowymi, badane w ramach oceny ryzyka kredytowego oraz ryzyka braku zgodności.
20. Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej (def.: BION) - oznacza ryzyko wynikające z podatności instytucji na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia nieplanowanych działań korygujących jej plan biznesowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogących przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny jej pozostałych aktywów.
21. Identyfikacja ryzyka – analiza, na podstawie zgromadzonych danych, czynników wewnętrznych i zewnętrznych występowania ryzyka w Banku oraz stopnia ich wpływu na wynik finansowy. Metody i procedury identyfikacji poszczególnych rodzajów ryzyka zawierają szczegółowe regulacje wewnętrzne w zakresie zarządzania ryzykami w Banku. Proces identyfikacji ryzyka odbywa się w formie:
 - a) gromadzenia, aktualizacji, przechowywania danych,
 - b) wykorzystanie dostępnych baz danych,
 - c) generowania raportów dotyczących ryzyka,
 - d) udostępniania raportów komórkom odpowiedzialnym za analizę danych,
 - e) analizy i oceny czynników ryzyka na podstawie zgromadzonych danych,
22. Pomiar / **szacowanie** - zasady pomiaru, analizy oraz testowania warunków skrajnych ekspozycji na ryzyko, umożliwiające zarządzanie tym ryzykiem w skali Banku, ujęte w wewnętrznych procedurach.

23. Raportowanie ryzyka - określenie formy i terminów przekazywania wewnętrznego sprawozdania o poziomie ryzyka, którego szczegółowość i częstotliwość sporządzania powinny być adekwatne do rodzaju i skali ponoszonego przez Bank ryzyka. Sprawozdanie powinno być dostępne dla właściwych pracowników w czasie wystarczającym do przeprowadzenia i podjęcia odpowiednich działań.
24. Limitowanie ryzyka - określenie zasad ustalania i weryfikacji wewnętrznych limitów oraz wskazanie komórki lub pracowników odpowiedzialnych za ich ustalanie i weryfikowanie.
25. Limity ustalane są w oparciu o dane historyczne z uwzględnieniem planowanych zmian w działalności Banku. Weryfikacja przyjętych w Banku limitów odbywa się podczas tworzenia założeń do planu ekonomiczno-finansowych (sporządzania planu ekonomiczno-finansowego) oraz przeglądów zarządczych procedur w zakresie zarządzania ryzykami.
26. Bank w swoich procedurach określa zasady postępowania w przypadku przekroczeń limitów, dopuszczalne sytuacje i skalę przekroczeń limitów oraz zasady ich weryfikacji.
27. Zarządzanie ryzykiem – zorganizowany proces gromadzenia, udostępniania, analizy danych dotyczących identyfikacji, **pomiaru i szacowania, monitorowania i kontrolowania** danego rodzaju ryzyka oraz podejmowanie na jej podstawie działań o charakterze proceduralnym, organizacyjnym i wykonawczym, mających na celu redukcję ryzyka do akceptowanego poziomu oraz eliminowanie / ograniczanie negatywnych skutków ekspozycji na ryzyko. Systemy zarządzania ryzykami, przyjęte metody i założenia w Banku podlegają okresowemu przeglądowi.
28. Kontrolowanie ryzyka - wskazanie komórki lub pracowników odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z zarządzaniem ryzykiem w Banku oraz za badanie zgodności działania wszystkich jednostek Banku z regulacjami wewnętrznymi i nadzorczymi, jak również za informowanie o stwierdzonych nieprawidłowościach. Kontrola ryzyka sprawowana jest w dwóch obszarach:
 - 1) pomiar ryzyka,
 - 2) kontrola wewnętrzna.

29. **Testy warunków skrajnych** - zestaw różnych technik badawczych stosowanych głównie w celu określenia odporności sytuacji ekonomiczno-finansowej Banku na wystąpienie wyjątkowych, niekorzystnych ale możliwych wydarzeń (tzw. szoków rynkowych). Efektem przeprowadzania testów warunków skrajnych jest tworzenie scenariuszy zachowań na wypadek ich wystąpienia (planów awaryjnych).

3. Istota i cel zarządzania ryzykiem

§ 8

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

§ 9

W Banku prowadzony jest proces identyfikacji, pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka. Bank ocenia ryzyko wynikające z działalności planowanej do podjęcia w przyszłości.

§ 10

W celu realizacji procesów wymienionych w § 9 w Banku realizowane są zadania, związane z analizą podstawowych wartości mierników charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka. Podstawowe wskaźniki określające akceptowalny poziom poszczególnych rodzajów ryzyka są zatwierdzane przez Radę Nadzorczą w Strategii rozwoju Banku.

§ 11

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:

1. Dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu,.
2. Stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki.
3. Monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, w tym nowych norm płynnościowych, określonych w Pakiecie CRD IV / CRR
4. Szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE.
5. Analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi, z

uwzględnieniem buforów kapitału (zabezpieczającego i antycyklicznego).

6. Uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych, z uwzględnieniem buforów kapitału (zabezpieczającego i antycyklicznego).
7. Agregacja procesów szacowania wymogów kapitałowych z procesami zarządzania ryzykiem w Banku.
8. Raportowanie wyników oceny ryzyk oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi oraz w sposób syntetyczny Radzie Nadzorczej.
9. Audyt skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku.
10. Wykorzystywanie przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą wyników kontroli wewnętrznej i audytu do bieżącego zarządzania oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem.

§ 12

Ograniczanie ekspozycji na ryzyko w Banku następuje poprzez:

1. Opracowanie przez Zarząd i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku Strategii działania Banku, w której jednym z podstawowych długoterminowych celów jest zapewnienie odpowiednich kapitałów (celów kapitałowych) na pokrycie podejmowanych przez Bank rodzajów i wysokości ryzyka, z uwzględnieniem zapisów zawartych w Pakiecie CRD IV/CRR. Zasady opracowania Strategii działania (zwanej również planem wieloletnim lub polityką długookresową) zawarte są w Instrukcji opracowania i monitorowania planów ekonomiczno-finansowych.
2. Opracowanie przez Zarząd i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku niniejszej Strategii, zawierającej cele strategiczne i planowane działania średnio i długookresowe, umożliwiające ich realizację w zakresie zarządzania ryzykiem bankowym (ryzykiem biznesowym). Cele strategiczne, długookresowe (Polityki długoterminowe) w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka zawierają załączniki nr 1-5 do niniejszej Strategii.
3. Określenie zagrożeń z tytułu ryzyka podejmowanego przez Bank. Analizę profilu poszczególnych rodzajów ryzyka zawierają szczegółowe regulacje, obowiązujące w Banku.
4. Wskazanie obszarów ryzyka, wymagających modyfikacji lub uzupełnienia technicznych i organizacyjnych instrumentów ograniczania skutków

podejmowanego ryzyka.

5. Opracowanie, wdrożenie, okresowy przegląd i aktualizacja wdrożonych metod zarządzania ryzykiem w celu adaptacji do bieżących warunków zewnętrznych oraz potrzeb Banku.
6. Określenie zadań i wyznaczenie stanowisk służbowych w strukturze organizacyjnej Banku, odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach systemu zarządzania ryzykiem. Schemat organizacji zarządzania ryzykiem w Banku **zawiera Załącznik nr 6** do niniejszej Strategii. Schemat organizacji zarządzania ryzykiem w Banku zatwierdza Rada Nadzorcza Banku.
7. Bieżąca aktualizacja szczegółowych pisemnych procedur obejmujących pomiar, limitowanie, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka w Banku.
8. Opracowanie i bieżącą aktualizację regulacji wewnętrznych Banku, dotyczących planowanych działań zabezpieczających w postaci planów awaryjnych i planów ciągłości działania w sytuacjach kryzysowych.
9. Organizacja systemu kontroli wewnętrznej i audytu.

4. Organizacja zarządzania ryzykiem

§ 13

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą następujące organy, jednostki i komórki organizacyjne:

1. Rada Nadzorcza,
2. Zarząd,
3. Członek Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem – Prezes Zarządu,
4. Komórka monitorująca ryzyko – Stanowisko do spraw Ryzyk ,
5. Stanowisko ds. zgodności,
6. Audyt wewnętrzny,
7. Pozostali pracownicy Banku.

§ 14

Do podstawowych zadań poszczególnych podmiotów systemu zarządzania ryzykiem należy:

- 1. Rada Nadzorcza** dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń Strategii w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem oraz alokacji kapitału na pokrycie istotnych rodzajów ryzyka w Banku. W tym celu Zarząd Banku

okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat skali i rodzajów ryzyka, na które narażony jest Bank, prawdopodobieństwa jego występowania, skutków i metod zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenia jej adekwatność i skuteczność. Rada Banku zatwierdza w Strategii działania oraz w planie ekonomiczno-finansowym ogólny poziom (profil) ryzyka Banku (apetyt na ryzyko).

2. **Zarząd Banku** odpowiada za opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, w tym za zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem oraz, jeśli to konieczne – dokonania weryfikacji w celu usprawnienia tego systemu. Instrukcje i procedury zarządzania ryzykiem obejmują pełny zakres działalności Banku.
3. **Członek Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem istotnym** – odpowiada za dostarczanie Radzie Nadzorczej i Zarządowi rzetelnych sprawozdań w zakresie zarządzania ryzykiem istotnym. W Banku funkcję w/w Członka Zarządu pełni **Prezes Zarządu**.
4. **Komórka monitorująca ryzyko** monitoruje realizację wyznaczonych celów i zadań strategicznych, procesów tworzenia zysku oraz przedstawia i monitoruje pozycję Banku w zakresie bezpieczeństwa finansowego i operacyjnego. Podstawowe zadania Komórki to gromadzenie, przetwarzanie, pomiar i raportowanie odpowiednim organom i komórkom Banku, informacji dotyczących podejmowanego przez Bank ryzyka oraz opracowywanie regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykami oraz szacowania wewnętrznych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.
5. **Stanowisko ds. zgodności** – opracowuje wewnętrzne regulacje w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności, monitoruje ryzyko braku zgodności poprzez prowadzenie działań wyjaśniających oraz testy zgodności, sporządza raporty w zakresie ryzyka braku zgodności do Zarządu i Rady Nadzorczej, odpowiada za spójność regulacji wewnętrznych Banku.
6. **Audyt wewnętrzny** ma za zadanie kontrolę i ocenę skuteczności działania

systemu zarządzania ryzykiem oraz dokonywanie regularnych przeglądów prawidłowości przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem, obowiązujących w Banku. Audyt dostarcza obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności funkcjonującego systemu zarządzania oraz zgodności przeprowadzanych operacji bankowych z wewnętrznymi regulacjami Banku. **Zadania audytu wewnętrznego mogą zostać zlecone do realizacji przez odpowiednie służby Banku Zrzeszającego / Bank powierza na podstawie umowy ochrony Jednostce zarządzającej systemem ochrony.**

- 7. Pozostali pracownicy Banku** mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązujących w Banku w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowania tych zdarzeń.

5. Zasady zarządzania ryzykiem

§ 15

Podstawowe zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka reguluje niniejsza Strategia oraz zatwierdzone przez Zarząd Banku instrukcje i regulaminy, obejmujące obszary ryzyka, które Bank uznał za istotne. Istotność poszczególnych ryzyk Bank określa na podstawie procedury zawartej w Procedurze „Wewnętrzny proces oceny adekwatności kapitałowej w Banku Spółdzielczym w Wąsewie”.

§ 16

Proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku obejmuje następujące działania:

1. Gromadzenie informacji.
2. Identyfikację i ocenę ryzyka.
3. Limitowanie ryzyka.
4. Pomiar i monitorowanie ryzyka.
5. Raportowanie.
6. Zastosowanie narzędzi redukcji ryzyka (działania zapobiegawcze).

§ 17

Bieżące zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku polega na:

1. Gromadzeniu informacji dotyczących ryzyka.
2. Ograniczaniu ryzyka, powstającego w działalności Banku do akceptowalnego poziomu, wykorzystując do tego celu informacje otrzymane z jednostek/komórek organizacyjnych Banku.
3. Podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń.
4. Ograniczaniu/eliminowaniu negatywnych skutków ryzyka.

§ 18

W bieżącym zarządzaniu poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku szczególnie nacisk położony jest na wyjaśnienie przyczyn występowania zdarzeń generujących ryzyko oraz oszacowanie ich wpływu na efektywność działania Banku, z wykorzystaniem technik testowania warunków skrajnych.

Rada Nadzorcza Banku zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych. Procedura (zasady) przeprowadzania testów warunków skrajnych w Banku przebiega według następującego schematu:

1. Przeprowadzenie testu warunków skrajnych w oparciu o szczegółowe metodyki określone w procedurach zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową przez Komórkę monitorującą ryzyko.
2. Sporządzenie opisu wyników przeprowadzonych testów.
3. Przekazanie informacji o wynikach przeprowadzonych testów warunków skrajnych wraz z analizami ryzyka i/lub adekwatności kapitałowej, zgodnie z procedurami szczegółowymi.
4. Opracowanie propozycji działań w przypadku wykazania wysokiej wrażliwości Banku na wystąpienie sytuacji awaryjnej (skrajnej) przez Komórkę monitorującą ryzyko we współpracy z komórkami merytorycznymi.
5. Weryfikacja planów awaryjnych przez Komórkę monitorującą ryzyko.
6. Podjęcie decyzji przez Zarząd o podjęciu działań awaryjnych /uruchomieniu planu awaryjnego.
7. Raportowanie wyników testów warunków skrajnych Radzie Nadzorczej, zgodnie z planem pracy Rady.

§ 19

Stosowanie technik testowania warunków skrajnych pozwala na ograniczenie ryzyka zmian warunków makroekonomicznych w działalności Banku. W Banku testom warunków skrajnych poddawane są takie czynniki ryzyka jak:

1. Zmiana rynkowych stóp procentowych o co najmniej 200 punktów bazowych.
2. Zmiany rynkowych cen nieruchomości.
3. Wycofywanie depozytów.
4. Wycofanie udziałów.
5. Inne zmiany w otoczeniu Banku, koniunkturalne, społeczno-gospodarcze mogące mieć wpływ na ryzyko Banku – ryzyko biznesowe.
8. Zmiany cen na rynku walutowym.
9. Wzrost kredytów zagrożonych, wywołany pogorszeniem koniunktury na rynku, wzrostem bezrobocia, zmianami w otoczeniu gospodarczym czy legislacyjnym.

§ 20

Wybór konkretnych technik ograniczania skutków podejmowanego przez Bank ryzyka może rodzić konsekwencje finansowe, toteż Zarząd dokonuje analizy opłacalności i podejmuje decyzje o zastosowaniu najbardziej optymalnych rozwiązań w zakresie organizacji, automatyzacji i dokumentowania procesów zarządzania ryzykiem w Banku.

6. Zasady ustalania wewnętrznych limitów ryzyka

§ 21

W Banku obowiązują wewnętrzne limity ostrożnościowe, dostosowane do skali, profilu i złożoności działalności Banku.

§ 22

Ustalanie i okresowa weryfikacja wewnętrznych limitów, o których mowa w § 21 ma na celu dywersyfikację ryzyka w Banku.

§ 23

Szczegółowe zasady ustalania i aktualizacji wewnętrznych limitów oraz ich wysokość ustala Zarząd w odpowiednich procedurach.

§ 24

1. Wysokość limitów, o których mowa w § 21 jest dostosowana do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku, określonego w planie

ekonomiczno-finansowym.

2. Podstawowe wskaźniki wyznaczające ogólny poziom ryzyka (apetyt na ryzyko)

Banku to:

- 1) współczynnik wypłacalności – minimalny poziom współczynnika wypłacalności wynosi 12% dla nadzorczego współczynnika wypłacalności oraz 10% dla wewnętrznego współczynnika wypłacalności,
- 2) wskaźnik jakości kredytów – na poziomie nie wyższym niż 5% portfela kredytowego,
- 3) wysokość utworzonych rezerw celowych na ryzyko kredytowe,
- 4) wynik finansowy banku,
- 5) marża odsetkowa,
- 6) nadzorcze miary płynności – minimalna wartość wskaźnika udziału aktywów płynnych w aktywach ogółem na poziomie nie niższym niż 21%,
- 7) wysokość funduszy własnych,
- 8) inne, ujęte w planie ekonomiczno – finansowym.

§ 25

Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej i przechowywane przez Stanowisko do spraw Ryzyk .

§ 26

1. Zarząd w wewnętrznych regulacjach określa sytuacje, w których dopuszczalne jest przekroczenie limitów wewnętrznych, o których mowa w § 21.
2. Zarząd określa sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów, o których mowa w § 21, w tym działania mające na celu wyjaśnienie przyczyn przekroczenia innego niż to, o którym mowa w ust. 1, wyeliminowanie tego przekroczenia, oraz środki mające na celu zapobieganie takim sytuacjom w przyszłości.
3. Zarząd wyznacza komórki odpowiedzialne za realizację działań wymienionych w ust.2.

§ 27

Monitorowanie przestrzegania obowiązujących w Banku norm nadzorczych oraz limitów wewnętrznych przeprowadza Stanowisko do spraw Ryzyk.

§ 28

Raport wykorzystania norm i limitów, o których mowa w § 27 przedkładany jest okresowo Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej – w cyklach czasowych ustalonych w „Instrukcji sporządzania informacji zarządczej”.

7. Zadania priorytetowe w zakresie zarządzania ryzykiem

§ 29

Bank wyznacza zadania priorytetowe w celu realizacji celów strategicznych w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz określonych w planach i politykach celów średnio- i krótko-terminowych.

Priorytetowy charakter zadań w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku wynika z konieczności dostosowania wewnętrznych procedur oraz organizacji zarządzania Bankiem do zmieniających się regulacji zewnętrznych.

§ 30

Priorytetowe zadania związane z weryfikacją regulacji wewnętrznych obejmują:

1. Określenie zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku.
2. Określenie limitów alokacji kapitału wewnętrznego z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.
3. Podział zadań i odpowiedzialności w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, zapewniający niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej, z której to ryzyko wynika.
4. Dostosowanie struktury organizacyjnej do wielkości i profilu prowadzonej działalności.
5. Aktualizacja pisemnych polityk oraz procedur w zakresie systemu zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, systemu kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.
6. Stała aktualizacja systemu informacji zarządczej, ze szczególnym uwzględnieniem roli Rady Nadzorczej Banku.
7. Doskonalenie systemów informatycznych, w celu ich dostosowania do wymagań

nadzorczych.

8. Stałe doskonalenie metod zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.
9. Organizowanie szkoleń dla pracowników i członków Rady Nadzorczej w zakresie zarządzania ryzykami.
10. Organizacja systemu kontroli **wewnętrznej** .

§ 31

Za realizację zadań priorytetowych wymienionych w § 30 odpowiedzialny jest Zarząd oraz wyznaczone komórki organizacyjne Banku.

8. Kontrola ryzyka

§ 32

System kontroli wewnętrznej odgrywa strategiczną rolę dla bezpieczeństwa działania Banku i jest istotnym elementem zarządzania ryzykiem. Zasady przeprowadzania kontroli ryzyka są zgodne z „Regulaminem kontroli wewnętrznej i audytu” i powinny być uwzględnione w planie kontroli wewnętrznej i audytu.

§ 33

1. Każdy pracownik Banku ma obowiązek dokonywania bieżącej kontroli ryzyka na zajmowanym stanowisku pracy.
2. Wyznaczeni pracownicy komórek organizacyjnych mają obowiązek przeprowadzania kontroli przestrzegania wewnętrznych regulacji Banku w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka przez pracowników / kontrole na drugą rękę /.

§ 34

System kontroli ryzyka obejmuje:

1. Adekwatny proces identyfikacji i oceny poszczególnych rodzajów ryzyka.
2. Zasady strategii, polityki, procedury, instrukcje, metodologie.
3. Adekwatne systemy informacji zarządczej.
4. Proces regularnego przeglądu i oceny zgodności działania Banku z zasadami polityki/strategii oraz procedurami.

§ 35

Celem kontroli jest ujawnienie niedoskonałości systemu, błędów procesu zarządzania ryzykiem, niedoskonałości procedur w obszarach ryzyka oraz proponowanie możliwych do zastosowania rozwiązań poprawiających jakość działania systemów i procesów zarządzania ryzykiem.

§ 36

Na podstawie sprawozdania z przeprowadzonych kontroli Zarząd Banku podejmuje decyzje odnośnie doskonalenia jakości procedur, środków technicznych i organizacyjnych obowiązujących w Banku.

9. Postanowienia końcowe

§ 37

1. Zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku powinno być zgodne z obowiązującymi przepisami, posiadanymi uprawnieniami, niniejszą Strategią oraz obowiązującymi w Banku regulacjami wewnętrznymi.
2. Niniejsza Strategia podlega corocznej weryfikacji, której dokonuje Zespół do spraw Ryzyk i Sprawozdawczości. Wnioski przedkładane są Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej Banku.
3. „Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Wąsewie” oraz jej zmiany podlegają zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą.
4. Postanowienia niniejszej Strategii mają zastosowanie we wszystkich komórkach organizacyjnych Banku.
5. Niniejsza Strategia wchodzi w życie z dniem 01.07.2010 r.

Strategia (Polityka długoterminowa) kapitałowa

Poziom funduszy własnych Banku powinien być dostosowany (adekwatny) do skali, złożoności i profilu ryzyka Banku.

Podstawowym celem strategicznym w zakresie adekwatności kapitałowej jest budowa odpowiednich funduszy własnych, zapewniających bezpieczeństwo zgromadzonych depozytów, przy osiągnięciu planowanego poziomu rentowności prowadzonej działalności.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- a) zwiększanie wysokości funduszy własnych,
- b) zapewnienie odpowiedniego poziomu kapitałów Tier I, Tier podstawowy I i TIER II.
- c) odpowiednie kształtowanie struktury bilansu Banku w celu utrzymania planowanego poziomu wymogów kapitałowych, dostosowanych do wymagań Rozporządzenia 575/2013 UE.
- d) zarządzanie ryzykiem bankowym.

Cele szczegółowe zawarte są Polityce kapitałowej, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.

Struktura funduszy własnych:

1. Fundusze własne banku obejmują:
 - 1) fundusze podstawowe banku;
 - 2) fundusze uzupełniające banku w kwocie nie przewyższającej funduszy podstawowych.
2. Fundusze podstawowe banku obejmują:
 - 1) fundusze zasadnicze, które stanowią:
 - a) fundusz udziałowy, tworzony z wpłat udziałów członkowskich oraz z odpisów na oprocentowanie udziałów członkowskich z podziału zysku netto z zastosowaniem pomniejszeń, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE,
 - b) fundusz zasobowy, tworzony z podziału zysku netto oraz wpisowego członków,
 - c) fundusz rezerwowy, tworzony z podziału zysku netto;
 - 2) pozycje dodatkowe funduszy podstawowych, które stanowią:
 - a) fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej,
 - b) niepodzielony zysk z lat ubiegłych,
 - c) zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszone o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłych rewidentów,
 - d) inne pozycje bilansu, określone przez KNF;
 - 3) inne pomniejszenia funduszy podstawowych banku, określone przez KNF.
3. Fundusze uzupełniające banku obejmują:
 - 1) fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych - utworzony na podstawie odrębnych przepisów;
 - 2) za zgodą KNF:
 - a) dodatkową kwotę odpowiedzialności członków banku, w części określonej

- przez KNF, nie większą niż wysokość wpłaconych udziałów,
- b) zobowiązania podporządkowane, rozumiane jako zobowiązania z tytułu przyjęcia przez bank, w kwocie i na zasadach ustalonych w decyzji KNF, wydanej na wniosek banku, pomniejszanej na koniec każdego roku w ciągu ostatnich 5 lat trwania umowy o 20% tej kwoty; suma tej kwoty i dodatkowej kwoty odpowiedzialności członków, o której mowa w lit. a, nie może przewyższać połowy funduszy podstawowych;
 - 3) inne fundusze zaliczane do funduszy uzupełniających na podstawie odrębnych przepisów lub za zgodą KNF;
 - 4) pomniejszenia funduszy uzupełniających, określone w Rozporządzeniu UE.

Kapitał Tier I stanowią fundusze podstawowe Banku oraz fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych, z zastosowaniem pomniejszeń, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE.

Kapitał Tier II stanowią fundusze uzupełniające Banku, bez fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych, z zastosowaniem pomniejszeń, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE.

Według Rozporządzenia 575/2013 UE Struktura funduszy własnych jest następująca:

4. Fundusze własne banku obejmują sumę:
 - 3) kapitału Tier I oraz;
 - 4) Kapitału Tier II.
5. Uznany łączny kapitał to suma:
 - 1) kapitału Tier I oraz;
 - 2) Kapitału Tier II, którego wysokość nie przekracza 50% kapitału Tier 1.

Kapitały wysokiej jakości:

1. Kapitał podstawowy Tier I
2. Kapitał Tier I

Kapitał założycielski: Kapitał Tier 1, pomniejszony o fundusz ogólnego ryzyka.

Poziom funduszy własnych:

1. Od 01 stycznia 2014r Bank jest zobowiązany utrzymywać Kapitał założycielski w wysokości nie niższej niż równowartość 1 000 000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym.
2. Bank jest zobowiązany do utrzymywania sumy funduszy własnych banku i dodatkowych pozycji bilansu określonych, na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - 1) suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe, powiększonych o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR.
 - 2) oszacowana przez bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny), powiększona o bufory kapitału

(bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR..

3. Zgodnie z przepisami Bank jest zobowiązany do utrzymywania łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) na poziomie co najmniej 13,25%, oraz współczynnika kapitału TIER 1 (T1) na poziomie nie niższym niż 10,25% (wskaźniki docelowe). Bank w regulacjach wewnętrznych określił minimalny poziom w/w wskaźników w wysokości 16,00%.
4. W przypadku obniżenia łącznego wskaźnika kapitałowego poniżej poziomu 16,00%, bank przeprowadza szczegółową analizę wymogów kapitałowych kształtujących poziom łącznego wskaźnika kapitałowego oraz podejmuje działania ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.
5. Bank jest zobowiązany do przeprowadzenia przeglądu i weryfikacji procesu szacowania i utrzymania kapitału wewnętrznego nie rzadziej niż raz do roku, w celu zapewnienia, że proces ten jest kompleksowy i odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności banku.
6. Niezależnie od rocznych przeglądów, proces szacowania kapitału wewnętrznego jest odpowiednio dostosowywany w szczególności w sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania oraz środowisku zewnętrznym, w którym działa bank.
7. Bank dostosowuje strategię i politykę budowy funduszy własnych do wymagań pakietu CRD IV / CRR. Bank spełnia normy kapitałowe określone w pakiecie CRD IV / CRR .
8. W celu utrzymania wskaźników kapitałowych na wymaganym poziomie Bank może podjąć następujące działania:
 - 8.1. Wzrost funduszu zasobowego z tytułu odpisu całego zysku za kolejne lata.,
 - 8.2. Analiza zasad tworzenia wymogów kapitałowych,
 - 8.3. Zmiana struktury aktywów pod kątem wag ryzyka,
 - 8.4. Zmiana struktury aktywów na bardziej dochodowe,
 - 8.5. Sprzedaż części portfela kredytowego.

Ww. działania mogą być podjęte w celu utrzymania wskaźników na poziomie określonym w załączniku do Strategii działania.

Budowa funduszy własnych:

1. Podstawowym źródłem budowy funduszy własnych jest wynik finansowy.
2. Wieloletni plan budowy funduszy własnych (cele kapitałowe, oczekiwana wielkość kapitałów, polityka dywidendowa) Bank ujmuje w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Strategii działania, natomiast szczegółowe zamierzenia w tym zakresie ujęte są w Polityce kapitałowej.
3. Bank analizuje wpływ wystąpienia warunków skrajnych (spadek funduszy, wzrost wymogów kapitałowych) na wskaźnik kapitałowy i na podstawie tych analiz opracowuje i weryfikuje plany awaryjne w zakresie adekwatności kapitałowej.
4. Bank wykorzystuje testy warunków skrajnych do określania buforu kapitału w postaci bądź nadwyżki ponad wymagalny minimalny wskaźnik kapitałowy oraz w postaci określonych w Polityce kapitałowej planów awaryjnych zwiększenia funduszy własnych.
5. Bank w rocznych planach finansowych oraz w planach perspektywicznych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych

przez Bank funduszy własnych.

6. Strategia kształtowania funduszy własnych podlega analizie pod względem jej dostosowania do aktualnej sytuacji Banku po zakończeniu każdego roku kalendarzowego.
7. Wieloletni plan funduszy własnych zawarty jest w Strategii działania Banku.
8. Bank dąży do kształtowania zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla bieżącej i przyszłej adekwatności kapitałowej banku.
9. W celu ograniczenia zagrożeń, o których mowa w ust. 4, w banku ustalane są odpowiednie limity dotyczące inwestycji kapitałowych w podmiotach finansowych.
10. Bank w planach finansowych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi banku, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez bank funduszy własnych banku, które winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczeń dotyczących dodatkowych wymogów kapitałowych.

Wymogi kapitałowe:

1. Bank tworzy minimalne wymogi kapitałowe na ryzyka ujęte w Rozporządzeniu UE.
2. Bank analizuje inne istotne rodzaje ryzyka, na które tworzy dodatkowe wymogi kapitałowe. Zasady tworzenia wymogów kapitałowych zawiera Procedura „Wewnętrzny proces oceny adekwatności kapitałowej w Banku Spółdzielczym w Wąsewie”.
3. W Polityce kapitałowej Bank określa limity alokacji kapitału z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, dostosowane do skali, złożoności i poziomu ryzyka występującego w Banku.
4. Analizie poddaje się przestrzeganie ww. limitów, a każde przekroczenie jest sygnalizowane Radzie Nadzorczej wraz z informacjami na temat podjętych działań w celu uniknięcia takiej sytuacji w przyszłości.
5. Bank dokonuje okresowego przeglądu procesu szacowania wymogów wewnętrznych. Wyniki przeglądu są prezentowane Radzie Nadzorczej, która dokonuje oceny adekwatności kapitałowej.
6. Bank dąży do kształtowania jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach (akcje i udziały, zobowiązania podporządkowane, dopłaty na rzecz spółek prawa handlowego) tak, aby nie stanowiło ono jednocześnie:
 - a) więcej niż 10% uznanych kapitałów Banku,
 - b) 10% uznanych kapitałów tych podmiotów.
7. Przekroczenie limitów, o których mowa w ust. 5 wymaga przeprowadzenia dodatkowych analiz, które winny obejmować wpływ na przestrzeganie limitów koncentracji oraz na wysokość wskaźnika kapitałowego wraz z wnioskami wymagają zatwierdzenia przez Zarząd Banku.
8. Ustalane przez Bank plany w zakresie kapitału wewnętrznego oraz poziomu wyznaczonego wewnętrznego wymogu kapitałowego winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania.

Zarządzanie ryzykami:

1. Bank podejmuje ryzyko na poziomie zapewniającym utrzymanie łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) na poziomie nie niższym niż 16,00%, zgodnie ze wskazaniem KNF min. 13,25%, oraz pozostałych współczynników kapitałowych na poziomie: kapitału Tier I wynosi 16,00%,
2. W cyklach co najmniej rocznych Bank dokonuje weryfikacji istotności ryzyk, przyjmując kryteria ilościowe i jakościowe.
3. Bank tworzy procedury zarządzania ryzykami istotnymi w Banku, zatwierdzone przez Zarząd Banku.
4. Procedury zawierają zapisy dotyczące przekształcania miar ryzyka na wymogi kapitałowe.
5. Bank podejmuje ryzyko odpowiednio do posiadanych funduszy własnych.

Długofalowe cele kapitałowe:

1. Realizacja celów kapitałowych odbywa się poprzez podejmowanie decyzji kapitałowych z zakresu struktury finansowania, podziału zysku oraz polityki dywidendowej.
2. Bank przyjmuje następujące długoterminowe cele kapitałowe:
 - 1) dąży do utrzymania funduszy własnych banku zapewniających utrzymanie łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) na poziomie co najmniej 16,00%;
 - 2) dąży do uzyskania następującej struktury funduszy podstawowych:
 - a) fundusz udziałowy: maksimum 10%,
 - b) pozostałe fundusze łącznie: minimum 90%;
 - 3) przeznacza co najmniej 80% wypracowanego zysku rocznego netto na zwiększenie funduszy własnych banku; poziom odpisów z zysku jest uwarunkowany m.in.:
 - a) strategią rozwoju banku,
 - b) bieżącą adekwatnością kapitałową banku,
 - c) zmiennością wyniku finansowego netto,
 - d) obecną i przewidywaną sytuacją makroekonomiczną;
 - 4) dąży do uzyskania takiej struktury funduszu udziałowego, aby suma znaczących pakietów udziałów, czyli pakietów przekraczających 5% funduszu udziałowego, nie przekroczyła 30% funduszu udziałowego banku;
 - 5) dąży do uzyskania zaangażowania kapitałowego w akcje Banku Zrzeszającego na poziomie od minimum 7% do maksymalnie 15% funduszy własnych banku;
 - 6) ogranicza zaangażowanie kapitałowe w kapitałowe instrumenty finansowe, które nie są kwotowane na aktywnych rynkach do poziomu maksymalnie 10% funduszy własnych banku.

Bank przeprowadza kapitałowe testy warunków skrajnych oraz opracowuje kapitałowe plany awaryjne, opisane w Procedurze „Wewnętrzny proces oceny adekwatności kapitałowej w Banku Spółdzielczym w Wąsewie” oraz w „Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej.”

Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym i kontrahenta

Działalność kredytowa to najbardziej dochodowa część działalności Banku jednocześnie obciążona największym ryzykiem.

Celem strategicznym w zakresie działalności kredytowej jest budowa odpowiedniego do posiadanych funduszy własnych bezpiecznego portfela kredytowego oraz portfela inwestycji finansowych, zapewniającego odpowiedni poziom dochodowości.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem kredytowym obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) budowa bezpiecznego, zdywersyfikowanego portfela kredytowego,
- 2) podejmowanie działań zabezpieczających w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka portfela,
- 3) działania organizacyjno-proceduralne.
- 4) dokonywanie bezpiecznych inwestycji finansowych,

Cele szczegółowe zawarte są Polityce kredytowej, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.

Budowa zdywersyfikowanego portfela kredytowego:

1. Ryzyko kredytowe w Banku wynika między innymi z koncentracji która jest efektem ograniczenia działalności Banku do obszaru określonego w Statucie, zatwierdzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego.
2. Bank dąży do ograniczania ryzyka kredytowego oraz ryzyka koncentracji wyznaczając limity rozwoju akcji kredytowej, w odniesieniu do branż, zabezpieczeń, grup klientów, produktów itp.
3. Działalność kredytową Banku cechuje dążenie do zachowania równowagi pomiędzy dochodowością a bezpieczeństwem. Równowaga ta jest możliwa dzięki podejmowaniu przez Bank odpowiednich działań zabezpieczających przed skutkami ryzyka.

Działania zabezpieczające:

4. Działania zabezpieczające podejmowane są w dwóch podstawowych obszarach:
 - a) ryzyko pojedynczej transakcji,
 - b) ryzyko portfela.
5. Działania zabezpieczające w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji to:
 - a) Wdrożenie statystycznych metod oceny zdolności kredytowej dostosowanych do charakterystyki ryzyka poszczególnych grup kredytobiorców, wykorzystujących dane statystyczne np. GUS dotyczące minimum egzystencji lub średniego miesięcznego wynagrodzenia także dane statystyczne pochodzące z międzybankowych baz danych.
 - b) wdrożenie metod ograniczających nadmierne zadłużanie się gospodarstw domowych, kredytowanych przez Bank.
 - c) zatwierdzenie zasad monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz zabezpieczeń, ze szczególnym uwzględnieniem zapisów Rekomendacji „T” oraz

Rekomendacji „S”

- d) przeprowadzanie klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenie rezerw zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów,
 - e) udzielanie pełnomocnictw do podejmowania decyzji kredytowych na podstawie systemu kompetencji decyzyjnych obowiązujących w Banku
 - f) rozdzielenie funkcji związanych z bezpośrednią obsługą klienta (gromadzenie dokumentów, przygotowanie danych do analiz, sporządzanie propozycji klasyfikacji na podstawie monitoringu sytuacji klienta) od oceny ryzyka przez decydentów,
 - g) analiza wskaźnika LtV przy kredytach zabezpieczonych hipotecznie,
 - h) analiza ilościowa i jakościowa podmiotów wnioskujących o kredyt.
6. Działania zabezpieczające w obszarze ryzyka portfela to:
- a) dywersyfikacja kredytów,
 - b) pozyskiwanie do współpracy klientów o dobrej sytuacji ekonomicznej, sprawdzonej reputacji, dobrze współpracujących w Banku.
 - c) tworzenie, weryfikacja i analiza wykonania limitów koncentracji zaangażowań i dużych zaangażowań,
 - d) opracowanie systemu informacji zarządczej w zakresie działalności kredytowej, z uwzględnieniem analizy ilościowej i jakościowej portfela kredytowego,
 - e) analiza rynku, w tym rynku nieruchomości,
 - f) wykorzystanie baz danych, dotyczących zadłużenia gospodarstw domowych (np. BIK).
 - g) ocena jakości portfela kredytowego oraz wskaźnika pokrycia rezerwami kredytów zagrożonych.
 - h) Analiza wpływu bancassurance na ryzyko kredytowe.
7. W ramach polityki dotyczącej zabezpieczeń opisanej w Polityce kredytowej Bank zawiera politykę zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.
8. W celu ograniczenia skutków ryzyka Rada Nadzorcza Banku w niniejszej Strategii zatwierdza optymalne wskaźnik DtI.
9. Wskaźnik DtI - miara pozwalająca określić, jaką część dochodu kredytobiorca jest w stanie przeznaczyć na spłatę zadłużenia. Wskaźnik DtI w Banku jest wyliczany według wzoru:

Obciążenia z tytułu kredytów (dotychczasowych i wnioskowanych) + koszty finansowe

o charakterze niezbywalnym

(czyli spłata długu)

----- = maksymalnie 80%

Dochód netto

Działania organizacyjno-proceduralne:

1. Bank zapewnia niezależność funkcji pomiaru ryzyka kredytowego od działalności

kredytowej poprzez wprowadzenie zasady, że osoby opracowujące dane do analizy ryzyka kredytowego nie podejmują decyzji kredytowych. Decyzja kredytowa, która spowoduje znaczące przekroczenie zaangażowania wobec kredytobiorcy wymaga dodatkowo opinii Komórki monitorującej ryzyko. Ocenę ryzyka portfela przygotowuje Komórka monitorująca ryzyko.

2. Ryzyko kredytowe jako najistotniejszy rodzaj ryzyka w Banku podlega nadzorowi ze strony Prezesa Zarządu. Natomiast nadzór nad działalnością kredytową sprawuje Wiceprezes Zarządu ds. Handlowych, co zapewnia rozdzielenie funkcji oceny ryzyka od działalności operacyjnej, która to ryzyko generuje na poziomie Zarządu.
3. W Banku funkcjonują regulacje wewnętrzne obejmujące zasady zarządzania ryzykiem kredytowym, które podlegają okresowej weryfikacji.
4. Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym są poddawane okresowej ocenie w ramach audytu wewnętrznego przez Komórkę audytu wewnętrznego – odpowiednie komórki Banku Zrzeszającego.
5. Akceptowalny poziom ryzyka kredytowego (apetyt na ryzyko), w tym ryzyka DEK oraz EKZH został określony w Załączniku do Strategii działania Banku.

Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem płynności i finansowania

Celem strategicznym Banku w zarządzaniu płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem płynności obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów, ze szczególnym uwzględnieniem aktywów długoterminowych,
- 2) podejmowanie działań (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej.
- 3) utrzymanie nadzorczych miar płynności.

Cele szczegółowe zawarte są Polityce Płynności oraz w Polityce Handlowej (Planie działań marketingowych), stanowiącej uszczegółowienie Strategii.

Odpowiednia struktura aktywów:

1. Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku.
2. Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością złotową i walutową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.
3. Struktura posiadanych przez Bank aktywów powinna umożliwiać elastyczne dostosowywanie się do potrzeb płynnościowych. W tym celu Bank dywersyfikuje swoje aktywa według następujących kryteriów:
 - a) płynności,
 - b) bezpieczeństwa,
 - c) rentowności.
4. Istotnym warunkiem utrzymania płynności w przyszłości jest zarządzanie płynnością długoterminową. Bank bada strukturę pasywów długoterminowych powiązaną ze strukturą aktywów długoterminowych.

Budowa stabilnej bazy depozytowej:

1. Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od klientów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów

niefinansowych, ludności i budżetu.

2. Celem Banku jest wydłużenie średniego terminu wymagalności przyjmowanych depozytów, tak aby Bank mógł otwierać, po stronie aktywnej, pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym. Bank będzie dążył do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby było to optymalne pod kątem ryzyka płynności. Zarządzanie bazą depozytową Banku poprzez przyjęty limit koncentracji zakłada ograniczenia w zakresie uzależnienia od poszczególnych źródeł finansowania.
3. Bank bada zachowania rynku, w tym poziom cen w celu utrzymania konkurencyjnej oferty.
4. Bank prowadzi aktywną politykę cenową (polityka stóp procentowych) zapewniającą pozyskanie depozytów.
5. Bank prowadzi działania marketingowe (w tym działania inicjowane w ramach Zrzeszenia) opisane w Strategii działania oraz w Założeniach do planu, mające na celu zwiększanie bazy depozytowej.

Utrzymanie nadzorczych miar płynności:

1. Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. W celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów dokonuje się analizy w poszczególnych przedziałach czasowych.
2. Bank ogranicza ryzyko płynności poprzez stosowanie systemu limitów oraz odpowiednie kształtowanie struktury posiadanych aktywów i pasywów.
3. Bank dokonuje identyfikacji wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności. W zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia utraty płynności Bank postępuje według określonych procedur awaryjnych.
4. Bank systematycznie bada i przestrzega nadzorczych miar płynności określonych w odpowiedniej uchwale Komisji Nadzoru Finansowego.
5. Bank może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie szeregu instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający. Po stronie aktywnej są to przede wszystkim rachunki bieżące i lokaty terminowe, które charakteryzują się wysoką płynnością. Po stronie pasywnej jest to kredyt w rachunku bieżącym, lokaty płynnościowe oraz inne kredyty celowe oferowane przez Bank Zrzeszający. Płynne finansowanie swoich klientów Bank może prowadzić poprzez system współfinansowania konsorcjalnego z Bankiem Zrzeszającym. Celem poprawy płynności, Bank może przeprowadzać z Bankiem Zrzeszającym transakcje sprzedaży wierzytelności. Akceptowalny poziom ryzyka płynności został określony w Strategii działania Banku.

Działania w celu osiągnięcia nadzorczych miar płynności, wynikających z Pakietu CRD IV / CRR:

1. W związku z wejściem w życie Pakietu CRD IV / CRR Bank jest zmuszony do utrzymania / uzyskania od 01 stycznia 2016r. wskaźnika płynności krótkoterminowej (LCR) na poziomie minimum 0,7.
2. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia UE Bank jest zobowiązany wyliczać wskaźnik

pokrycia aktywów wymagających stabilnego finansowania pasywami stabilnymi (NSFR).

3. W celu osiągnięcia / utrzymania w. wskaźników Bank powinien podjąć następujące działania:
 - a) Weryfikacja metod zarządzania ryzykiem płynności,
 - b) Uzupelnienie regulacji wewnętrznych Banku do wymagań Pakietu CRD IV / CRR,
 - c) Zmiana struktury aktywów poprzez min. zamianę części lokat międzybankowych na papiery skarbowe cechujące się wysoką jakością i stabilnością, zgodnie z załącznikiem nr 3 do Rozporządzenia UE.
 - d) Zmiany w systemie informatycznym i sprawozdawczym.

Działania w celu dostosowania regulacji wewnętrznych Banku do zmian Rekomendacji „P”:

1. Opracowanie zmian do Polityki płynności, ze szczególnym uwzględnieniem opracowania założeń przeprowadzanych testów warunków skrajnych.
2. Uzupelnienie planów awaryjnych, dostosowanych do opracowanych testów warunków skrajnych.
3. Wprowadzenie zapisów dotyczących dodatkowej dywersyfikacji źródeł finansowania oraz awaryjnych źródeł finansowania.
4. Weryfikacja wskaźników charakteryzujących ogólnym profil ryzyka (apetyt na ryzyko),
5. Weryfikacja struktury organizacyjnej pod kątem rozdzielenia zadań związanych zawieraniem transakcji od oceny ryzyka,
6. Inne, wynikające z zaleceń audytu.

Akceptowalny poziom ryzyka płynności został określony w Strategii działania Banku.

Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie relacji przychodów i kosztów odsetkowych oraz bilansowej wartości zaktualizowanej kapitału wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach nie zagrażających bezpieczeństwu Banku i akceptowanych przez Radę Nadzorczą.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem stopy procentowej obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów i pasywów oprocentowanych w celu ograniczania ryzyka bazowego oraz ryzyka przeszacowania,
- 2) podejmowanie odpowiedniej polityki cenowej (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej oraz dochodowego portfela kredytowego w celu wypracowania odpowiednich marż,
- 3) codzienna realizacja polityki stóp procentowej w procesie sprzedaży produktów bankowych.

Cele szczegółowe zawarte są w Polityce Stóp procentowych oraz w Polityce Handlowej (planie działań marketingowych), stanowiącej uszczegółowienie Strategii.

1. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową opiera się na :
 - a) analizie obecnego oraz prognozowanego kształtowania się stóp procentowych na rynku międzybankowym,
 - b) analizach narażenia Banku na ryzyko stóp procentowych oraz analizach oprocentowania produktów Banku,
 - c) prognozach kształtowania się przyszłego wyniku odsetkowego,
 - d) dostępności produktów aktywnych i pasywnych,
 - e) przestrzeganiu ustalonych limitów,
 - f) realizowaniu celów przyjętych w strategii Banku.
2. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową odbywa się poprzez:
 - a) kształtowanie oprocentowania aktywów i pasywów,
 - b) wydłużanie aktywów bądź pasywów poprzez szersze zastosowanie instrumentów o stałej stopie procentowej,

- c) skracanie aktywów bądź pasywów poprzez zwiększanie udziału instrumentów o zmiennej stopie procentowej,
 - d) zmianę długości zapadalności aktywów o oprocentowaniu stałym,
 - e) zwiększenie liczby umów z klauzulą możliwej zmiany oprocentowania,
 - f) zmniejszeniu lub zwiększeniu zaangażowania w aktywach mniej wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
 - g) zmianę strategii kredytowej.
3. Kształtowanie poziomu oprocentowania produktów oferowanych przez Bank uwzględnia:
- a) analizę oprocentowania produktów u konkurencji i na rynku międzybankowym,
 - b) wpływ zmiany oprocentowania na inne ryzyka Banku,
 - c) strategię działania i rozwoju Banku,
 - d) marże realizowane na poszczególnych produktach.
4. Istotnym elementem ograniczania ryzyka stopy procentowej jest zwiększanie udziału przychodów pozaodsetkowych w przychodach ogółem między innymi poprzez sprzedaż produktów generujących opłaty i prowizje, w tym produktów elektronicznych.
5. Podstawowe wskaźniki charakteryzujące poziom (profil) ryzyka stopy procentowej są określone w założeniach do planu ekonomiczno – finansowego.
6. Bank w oparciu o przeprowadzane testy warunków skrajnych przeprowadza symulację wyniku finansowego w przyszłości.
7. Bank bada wpływ istotnego wzrostu stóp procentowych na spłacalność kredytów oraz informuje klientów o wzroście ryzyka związanego ze wzrostem rynkowych stóp procentowych. Akceptowalny poziom ryzyka stopy procentowej został określony w Strategii działania Banku .

Załącznik nr 5
do Strategii zarządzania ryzykami

Cele strategiczne (Polityki długoterminowe) w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności w Banku jest ograniczanie ryzyka występowania strat operacyjnych oraz dążenie do ich minimalizowania.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

1. określenie podstawowych procesów niezbędnych do zarządzania ryzykiem operacyjnym,
2. prowadzenie i analiza rejestru incydentów i strat z tytułu ryzyka operacyjnego (w tym zawarte są straty z tytułu ryzyka braku zgodności),
3. opracowanie ogólnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, oceny, monitorowania, zabezpieczania i transferu ryzyka operacyjnego,
4. zarządzanie kadrami,
5. określenie docelowego profilu ryzyka operacyjnego, uwzględniającego skalę i profil ryzyka operacyjnego obciążającego Bank,
6. zdefiniowanie tolerancji/apetytu banku na ryzyko operacyjne, w tym wartości progowe sum strat danej klasy zdarzeń w określonym horyzoncie czasowym, oraz określone działania, które bank będzie podejmował w przypadkach, gdy wartości te zostaną przekroczone,
7. przyjęcie założeń dla systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.
8. weryfikacja spójności procedur wewnętrznych Banku ze regulacjami zewnętrznymi.

Cele szczegółowe zawarte są Polityce zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz w Polityce zgodności, stanowiących uszczegółwienie Strategii.

Podstawowe procesy niezbędne do zarządzania ryzykiem operacyjnym to:

1. Opracowanie i wdrożenie procedur zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz bezpieczeństwem Banku, dostosowanych do przepisów zewnętrznych, z wykorzystaniem procedur wzorcowych Banku Zrzeszającego.
2. Okresowa weryfikacja przyjętych procedur wewnętrznych.
3. Identyfikacja i rejestracja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności.
4. Wycena strat zdarzeń ryzyka operacyjnego.
5. Analiza zagrożeń i propozycja działań w celu ograniczania ryzyka operacyjnego.
6. Przeprowadzanie testów warunków skrajnych oraz testów ciągłości działania.
7. Raportowanie wyników analiz i ocen Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej
8. Podejmowanie działań ograniczających ryzyko operacyjne oraz ryzyko braku zgodności.
9. Kontrola wewnętrzna i audyt.
10. Szkolenia pracowników, członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej.

Prowadzenie i analiza rejestru incydentów i strat:

- 1) Rejestrowanie zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz ryzyka braku zgodności. Stałe

- doskonalenie procesu identyfikacji i rejestracji incydentów i strat.
- 2) Analiza zdarzeń zawartych w rejestrze, wyjaśnianie ich przyczyn, analiza częstotliwości występowania.
 - 3) Analiza strat z tytułu ww. rodzajów ryzyka oraz możliwości ograniczania ich skutków.
 - 4) Raportowanie skutków ryzyka operacyjnego oraz ryzyka braku zgodności do Zarządu oraz Rady nadzorczej zgodnie z systemem informacji zarządczej.
 - 5) Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków ww. zdarzeń, przy zachowaniu opłacalności podejmowanych działań.
 - 6) Organizacja procesu zarządzania ww. ryzykami z uwzględnieniem zadań Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku.
 - 7) Organizacja systemu przepływu informacji o zmianach przepisów zewnętrznych i wewnętrznych.
 - 8) Sporządzanie mapy ryzyka w celu podejmowania działań zabezpieczających.
 - 9) Wdrażanie i doskonalenie narzędzi informatycznych.
 - 10) utrzymanie narażenia Banku na ryzyko operacyjne na akceptowanym przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku, bezpiecznym dla działania i rozwoju Banku poziomie.

Ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, oceny, monitorowania, zabezpieczania i transferu ryzyka operacyjnego,

Identyfikacja zdarzeń ryzyka operacyjnego:

Identyfikacja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności odbywa się na każdym stanowisku pracy Banku w oparciu o wykaz zdarzeń zawartych w załączniku nr 1 do Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym. Każdy pracownik Banku ma obowiązek zgłaszania do Członka Zespołu ds. Ryzyk i Sprawozdawczości i po wyjaśnieniu przyczyn zarejestrowanie w rejestrze zdarzeń ryzyka operacyjnego. Komórka organizacyjna Banku odpowiedzialna za prowadzenie rejestru dokonuje ostatecznej klasyfikacji zdarzenia i raportuje, zgodnie z szczegółową procedurą opisaną w Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Bank rejestruje wszystkie zdarzenia ryzyka operacyjnego bez względu na wysokość straty i częstotliwość występowania. Progi strat przyjmowane do raportowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej określone są w Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Ocena i monitorowanie ryzyka operacyjnego:

Zasady wyceny kosztów finansowych i niefinansowych zdarzeń ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności są opisane w załączniku nr 2 do Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym. Na podstawie ww. algorytmu komórka odpowiedzialna za prowadzenie rejestru zdarzeń ryzyka operacyjnego ma za zadanie oszacowanie kosztów zdarzeń, sporządzenie mapy ryzyka oraz raportowanie o wysokości poniesionych strat, podjętych działaniach itp. do Zarządu i Rady, w ramach systemu informacji zarządczej.

Działania zabezpieczające:

- 1) wdrożenie i systematyczna weryfikacja procesów zapobiegania występowaniu oraz zmniejszania skutków ryzyka, odpowiednio do rodzaju ryzyka i jego możliwego wpływu na wynik Banku
- 2) zapobieganie powstawaniu zagrożeń o charakterze katastroficznym lub zagrażającym utratą ciągłości działania Banku.
- 3) Zapewnienie opłacalności stosowania wybranych metod ograniczania ryzyka,

odpowiednio do skali działania Banku i wielkości ryzyka.

- 4) działania prewencyjne, związane z identyfikacją i monitoringiem ryzyka prowadzenia operacji, rozpoznawaniem i zapobieganiem powstawaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego w trakcie codziennej działalności, a także zapewnienie identyfikacji i oceny ryzyka przed podjęciem istotnych decyzji związanych z wdrożeniem nowych produktów, procesów, systemów;
- 5) osłabianie i niwelowanie skutków zaszłych zdarzeń poprzez przygotowanie odpowiednich procedur i sposobów reagowania pracowników Banku na wypadek zajścia zdarzenia ryzyka operacyjnego, a także poprzez dokonanie przeniesienia ryzyka na inne podmioty w przypadku opłacalności i dostępności takiej metody dla danego rodzaju ryzyka.
- 6) Stosowanie ubezpieczeń.
- 7) Tworzenie planów awaryjnych zachowania ciągłości działania.
- 8) Okresowa weryfikacja procedur obowiązujących w Banku.

Transfer ryzyka:

Bank stosuje następujące metody transferu ryzyka:

1. Ubezpieczenia,
2. Pokrycie kosztów strat przez pracownika winnego zaniedbań,
3. Outsourcing.

Opis zasad stosowania odpowiednich form transferu ryzyka zawierają szczegółowe procedury operacyjne Banku.

Zarządzanie kadrami:

- 1) Zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego obciążającego bank na wszystkich szczeblach zarządzania
- 2) Stosowanie zasad dobrej praktyki bankowej w relacjach z klientami.
- 3) Analiza skarg i wniosków związanych z działalnością Banku.
- 4) Organizacja szkoleń.
- 5) Kontrola wewnętrzna

Docelowy profilu ryzyka operacyjnego:

Docelowy profil ryzyka operacyjnego określono na podstawie wybranych czynników ryzyka operacyjnego w ujęciu czasowym, zgodnym z aktualną Strategią działania Banku

Ocena profilu ryzyka:

Lp.	Wskaźniki ilościowe	OCENA			
		1	2	3	4
1	Suma bilansowa	do 40 mln	40-100 mln	od 100-200 mln	powyżej 200 mln
2	Ilość placówek	do 3	od 3 do 10	od 10 do 20	powyżej 20

3	Wielkość rezerw na sprawy sądowe /fundusze własne	Do 0,25 % włącznie	od 0,25 % do 0,50 % włącznie	Od 0,5 % do 1% włącznie	powyżej 1%
4	Wielkość strat poniesionych z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego na każdy milion sumy bilansowej	do 20 zł włącznie	od 20 zł do 100 zł włącznie	od 100 zł do 1000zł włącznie	powyżej 1000zł
5	Liczba oszustw wewnętrznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	do 2 włącznie	od 2 do 5 włącznie	od 5 do 10	powyżej 10
6	Liczba prowadzonych rachunków	do 2 000 włącznie	100 000 włącznie	2 000 000 włącznie	powyżej 2 000 000

Wskaźniki jakościowe:

Lp	Wskaźnik	OCENA			
		1	2	3	4
7	Zasady dystrybucji produktów	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	sprzedaż bezpośrednia plus przez pośredników ,nie wymagających zgody KNF	sprzedaż bezpośrednia plus przez pośredników wymagających zgody KNF	sprzedaż bezpośrednia oraz franczyza
8	Zasady identyfikacji klienta	dla potrzeb zawarcia umowy o prowadzenie rachunku identyfikacja klienta wymaga jego fizycznej obecności w banku	Dopuszcza się identyfikację klienta w oparciu o potwierdzony przez inny organ dokument	Dopuszcza się identyfikację klienta w oparciu o procedury podmiotu, któremu bank powierzył realizację czynności w ramach outsourcingu	Dopuszcza się możliwość braku weryfikacji tożsamości klienta w banku
9	Rodzaj Centrum Zapasowego	Bank posiada własne Centrum zapasowe	Bank posiada dostęp do środowiska zapasowego	Bank nie posiada dostępu do środowiska	Bank nie posiada środowiska zapasowego

				zapasowego ale posiada zawarte umowy	oraz nie zawarł umów
10	Uzależnienie od dostawców usług informatycznych	Bank w warunkach awaryjnych jest samowystarczający	Bank wymaga niewielkiego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank wymaga umiarkowanego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank jest istotnie uzależniony od podmiotu zewnętrznego

Ocena profilu ryzyka operacyjnego:

1. ocena 1-2 – poziom akceptowalny
2. Ocena 3 – poziom ostrzegawczy
3. Ocena 4 – poziom krytyczny

W kolejnych latach obowiązywania strategii działania Banku planuje się następujący profil ryzyka operacyjnego:

Lp.	Wskaźniki ilościowe	Profil ryzyka						Docelowy profil ryzyka
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	
1	Suma bilansowa	40-100 mln	40-100 mln	40-100 mln	40-100 mln	40-100 mln	40-100 mln	Akceptowalny
2	Ilość placówek	do 3	do 3	do 3	do 3	do 3	do 3	Akceptowalny
3	Wielkość rezerw na sprawy sądowe /fundusze własne	Do 0,25 % włącznie	Do 0,25 % włącznie	Do 0,25 % włącznie	Do 0,25 % włącznie	Do 0,25 % włącznie	Do 0,25 % włącznie	Akceptowalny
4	Wielkość strat poniesionych z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego na każdy milion sumy bilansowej	do 20 zł włącznie	do 20 zł włącznie	do 20 zł włącznie	do 20 zł włącznie	do 20 zł włącznie	do 20 zł włącznie	Akceptowalny
5	Liczba oszustw wewnętrznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	do 2 włącznie	do 2 włącznie	do 2 włącznie	do 2 włącznie	do 2 włącznie	do 2 włącznie	Akceptowalny
6	Liczba prowadzonych rachunków	Do 100 000 włącznie	Do 100 000 włącznie	Do 100 000 włącznie	Do 100 000 włącznie	Do 100 000 włącznie	Do 100 000 włącznie	Akceptowalny

Wskaźniki jakościowe:

Lp.	Wskaźnik	OCENA						Docelowy profil ryzyka
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	
8	Zasady dystrybucji produktów	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	Akceptowalny
9	Zasady identyfikacji klienta	Dopuszcza się identyfikacje klienta w oparciu o potwierdzone przez inny organ dokument	Dopuszcza się identyfikacje klienta w oparciu o potwierdzone przez inny organ dokument	Dopuszcza się identyfikacje klienta w oparciu o potwierdzone przez inny organ dokument	Dopuszcza się identyfikacje klienta w oparciu o potwierdzone przez inny organ dokument	Dopuszcza się identyfikacje klienta w oparciu o potwierdzone przez inny organ dokument	Dopuszcza się identyfikacje klienta w oparciu o potwierdzone przez inny organ dokument	Akceptowalny
10	Rodzaj Centrum Zapasowego	Bank posiada dostęp do środowiska zapasowego	Bank posiada dostęp do środowiska zapasowego	Bank posiada dostęp do środowiska zapasowego	Bank posiada dostęp do środowiska zapasowego	Bank posiada dostęp do środowiska zapasowego	Bank posiada dostęp do środowiska zapasowego	Akceptowalny
11	Uzależnienie od dostawców usług informatycznych	Bank wymaga umiarkowanego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank wymaga niewielkiego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank wymaga niewielkiego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank wymaga niewielkiego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank wymaga niewielkiego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank wymaga niewielkiego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Akceptowalny

Docelowy profil ryzyka operacyjnego w Banku można określić jako akceptowalny.

Bank zakłada tolerancję / apetyt na ryzyko operacyjne na poziomie 50% utworzonego wymogu kapitałowego, tj. suma strat z tytułu ryzyka operacyjnego w kolejnych latach nie przekroczy 50% utworzonego, zgodnie z zapisami Rozporządzenia 575/2013 UE wymogu kapitałowego.

Bank określa wartości progowe strat z tytułu ryzyka operacyjnego w ramach poszczególnych klas zdarzeń w horyzoncie czasowym obejmującym okres obowiązywania Strategii działania Banku:

W tys. zł.

Rodzaj zdarzenia	2017	2018	2019	2020	2021
1. Oszustwa wewnętrzne	25	25	30	35	35
2. Oszustwa zewnętrzne	25	25	30	35	35
3. Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	10	15	20	25	25
4. Klienci, produkty i normy prowadzenia działalności	45	50	55	55	55
5. Szkody w rzeczowych aktywach trwałych	100	100	110	120	120
6. Zakłócenie działalności gospodarczej i awarie systemu	55	55	60	65	65
7. Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami	20	25	30	35	35

Działania, które bank będzie podejmował w przypadkach, gdy wartości progowe sum strat zostaną przekroczone to:

1. Identyfikacja przyczyn przekroczeń,
2. Określenie działań zależnych od przyczyn przekroczenia:
 - a) organizacyjnych,
 - b) proceduralnych,
 - c) technicznych.
3. Weryfikacja planów awaryjnych oraz planów ciągłości działania
4. Modyfikacja technicznych systemów zabezpieczających
5. Weryfikacja procedur kontrolnych
6. Weryfikacja procedur operacyjnych
7. Szkolenia pracowników
8. Ocena możliwości transferu ryzyka.

Szczegółowy opis działań podejmowanych w przypadku wzrostu ryzyka znajduje się w regulacjach operacyjnych Banku.

Założenia dla systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.

W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej na który składa się:

1. Kontrola wewnętrzna (funkcjonalna),
2. Stanowisko ds. zgodności,
2. Audyt wewnętrzny, sprawowany przez odpowiednie komórki Banku Zrzeszającego/ jednostkę zarządzającą SOI.

Kontrola wewnętrzna funkcjonalna jest sprawowana jako kontrola bieżąca na każdym stanowisku, ponadto w obszarach objętych wysokim ryzykiem operacyjnym wprowadzono zasady tzw. kontroli „na drugą rękę”. Stanowiska kasowe są poddawane kontroli co najmniej

raz w miesiącu.

Kontrolą następną jest objęte każde stanowisko co najmniej raz w roku w ramach tzw. kontroli kierowniczej.

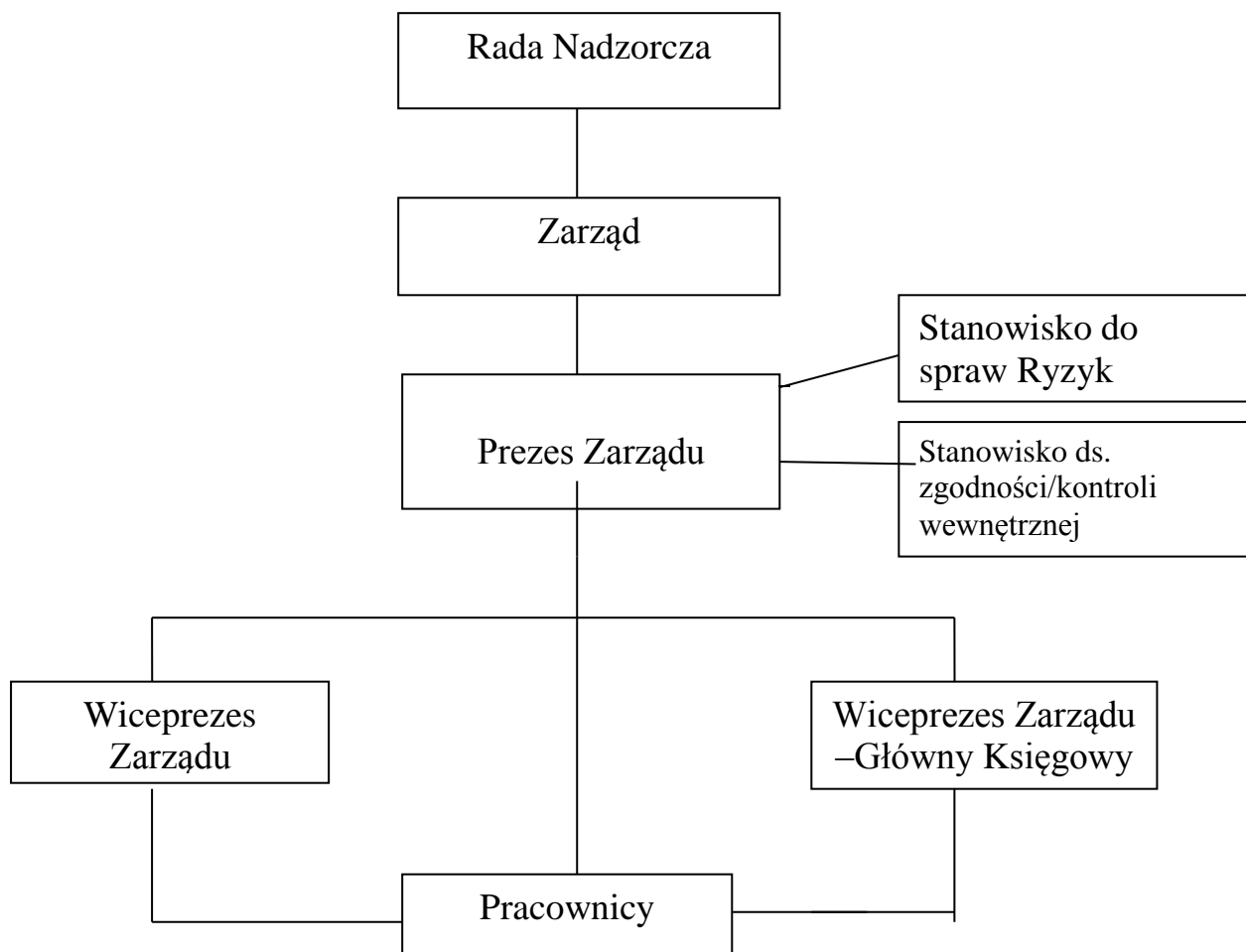
Audyt ryzyka operacyjnego jest przeprowadzany w Banku co najmniej raz w ciągu 24 miesięcy.

Szczegółowe zasady kontroli wewnętrznej i audytu zawarte są w Regulaminie kontroli wewnętrznej i audytu.

Wymienione powyżej działania mają na celu poprawę jakości pracy Banku, co powinno się przełożyć na wzrost pozycji konkurencyjnej Banku.

Załącznik nr 6 do

Schemat organizacji zarządzania ryzykiem w Banku

Plany awaryjne Banku

W Banku obowiązują następujące (w zależności od sytuacji) Plany awaryjne, wymagające współpracy i koordynacji w skali Banku:

1) Plan awaryjny na wypadek przejściowej / strukturalnej utraty płynności
brak możliwości regulacji zobowiązań w okresie 1-3 miesięcy / powyżej 3 miesięcy

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
A Obecnie		
I	Comiesięczna, a w miarę potrzeby cotygodniowa prognoza płynności i ustalenie ewentualnego niedoboru środków w oparciu o materiały własne oraz pozyskane z komórek merytorycznych, uwzględniająca następujące elementy:	Zarząd Banku
1.	Potencjalne alternatywne źródła finansowania z podaniem terminów i kwot netto spodziewanych wpływów (pomniejszonych o koszty i straty w związku z koniecznością sprzedaży): 1) aktywa wyznaczone do sprzedaży, 2) należności do windykacji, 3) rezerwy możliwe do rozwiązania, 4) pasywa możliwe do pozyskania, oraz a) wymagana wielkość i rodzaj ewentualnego zabezpieczenia i warunki, w których bank mógłby z tych źródeł skorzystać, b) wykaz i xero dokumentów świadczących o przyznanych liniach kredytowych itp., c) inne źródła finansowania.	Zalewska Urszula
2.	Niewykorzystana zdolność Banku do zaciągania pożyczek:	Powierża Marta
1)	Nie zastawione aktywa, o których mowa w p.1.4.a)	
2)	Wykazanie pozytywnych uwarunkowań zapotrzebowania na środki: a) sezonowość spadku poziomu depozytów, b) ocena potwierdzająca dobrą sytuację ekonomiczno-finansową Banku i wskazująca na przejściowy charakter istniejących problemów.	
II	Ocena współpracy z klientami/kontrahentami i innymi instytucjami pod kątem ewentualnych działań awaryjnych (dokonywana okresowo w zależności od zmienności portfela i warunków rynkowych):	Zarząd Banku
1.	Ocena współpracy z klientami/kontrahentami/Bankiem Zrzeszającym:	Zastępca Prezesa - Zalewska Urszula
1)	Wyniki testowania linii kredytowych i innych źródeł finansowania	

2)	lista dużych klientów/kontrahentów uważanych za najbardziej skłonnych do wycofania się ze współpracy z bankiem lub ograniczenia rozmiarów tej współpracy (ocena na podst. ścisłych kontaktów kadry kierowniczej z pożyczkodawcami i dużymi deponentami w warunkach niezakłóconej działalności i w okresach przejściowych trudności	
3)	klasyfikacja kredytobiorców i innych klientów według wagi, jaką Bank przypisuje współpracy z nimi, pozwalająca określić tych klientów, z których Bank w razie konieczności zrezygnuje na kolejnych etapach rozwoju kryzysu	
2.	Ocena kontaktów z prasą i opinią publiczną, których celem jest uniknięcie rozpowszechnienia szkodliwych pogłosek, mogących wywołać paniczną reakcję wśród deponentów i inwestorów	Prezes Zarządu
III	Ocena koniecznych zmian struktury bilansu przy założeniu różnych scenariuszy kryzysowych (optymalny, najbardziej prawdopodobny, najgorszy), niezbędnych do zneutralizowania ryzyka	Główny Księgowy – Marta Powierża
IV	Ocena rozmiarów potencjalnych strat w wyniku powstania nieoczekiwanych problemów finansowych lub operacyjnych	Zastępca Prezesa – Urszula Zalewska
V	Ocena okresu wytrzymałości Banku (okresu, w którym Bank będzie mógł kontynuować działanie w przypadku kryzysu płynności), uwzględniająca założenia: 1) tempo utraty depozytów, 2) zakres odnawiania zapadalnych aktywów i inne elementy.	Stanowisko Depozytów – Ewa Mikołajczyk
B W momencie zidentyfikowania niekorzystnych zjawisk (pierwszych objawów)		
I	Zwiększenie częstotliwości oceny sytuacji w oparciu o materiały własne oraz pozyskiwane z innych komórek organizacyjnych Banku; weryfikacja wielkości niedoboru środków.	Zarząd Banku
II	Zwiększenie płynności bieżącej Banku i na okres nasilenia niekorzystnych zjawisk: 1) Angażowanie wolnych środków w płynne instrumenty zapadające w krótkim okresie czasu, najdalej przed terminem nasilenia zagrożenia, 2) Pozyskanie depozytu i/lub zaciągnięcie pożyczki na okres wykraczający poza okres przewidywanego zagrożenia,	Główny Księgowy – Marta Powierża
III	Zwiększenie wpływu i ograniczenie wypływu środków	Główny Księgowy – Marta Powierża
III.1	Pozyskanie dodatkowych środków, przede wszystkim zobowiązań długoterminowych	Zarząd Banku
1)	a) Stworzenie korzystnej oferty depozytowej, w tym wprowadzenie promocyjnych produktów depozytowych, b) Pozyskanie nowych depozytariuszy	
2)	a) Rozważenie podwyższenia stawek oprocentowania depozytów zwłaszcza z terminem wymagalności po okresie zwiększonego	

	zagrożenia, b) Zmiany w tabeli opłat i prowizji skłaniające do otwierania rachunków depozytowych,	
3)	Zwiększenie funduszy własnych poprzez zwiększenie udziałów	
III.2	Ograniczenie rozmiarów akcji kredytowej	Zalewska Urszula
1)	a) Zaostrzenie wymogów stawianych kredytobiorcom, zwłaszcza nie posiadającym rachunków w Banku (selekcja wniosków kredytowych), b) Przesunięcie terminów wypłat transz kredytowych w rozpatrywanych wnioskach kredytowych, c) Zmniejszenie przyznawanych limitów kredytowych (ograniczenie zobowiązań pozabilansowych)	
2)	Podwyższenie stóp procentowych nowo udzielanych kredytów	Zarząd Banku
III.3	Ograniczenie wydatków związanych z gospodarką własną	Zarząd Banku
III.4	Ograniczenie wypływu i zwiększenie napływu gotówki	Zarząd Banku
1.	a) Ograniczenie wypłat tylko do określonej kwoty (wyższej dla podmiotów posiadających rachunek w Banku niż z czeków obcych banków), b) Zwiększenie opłat za wypłaty gotówkowe z rachunków, zwłaszcza za wypłaty gotówkowe z czeków obcych, c) Nie realizowanie czeków obcych banków (w ostateczności).	Główny księgowy – Marta Powierża
2.	Obniżenie (do likwidacji włącznie) prowizji za dokonywanie wpłat gotówkowych	Marta Powierża
3.	Ograniczenie uruchamiania kredytów gotówkowych	Urszula Zalewska
4.	Wydłużenie w nowych umowach depozytowych czasu oczekiwania na podjęcie gotówki w przypadku chęci wycofania środków z lokaty terminowej przed zadeklarowanym terminem oraz obniżenie kwoty depozytu, dla którego obowiązuje zapis o obowiązku zgłoszenia z wyprzedzeniem chęci likwidacji. Wprowadzenie w umowach zapisu ograniczającego natychmiastową likwidację (wycofanie przed terminem) “dużych” depozytów, przewidującego obowiązek zgłoszenia chęci wycofania środków na kilka dni (np.3 dni) przed podjęciem gotówki.	Stanowisko depozytów – Ewa Mikołajczyk
IV	Odprowadzenie nadwyżek gotówki ponad stan minimalny z kas Banku na rachunek bieżący (zabezpieczenie środków na rachunku bieżącym)	Główny Księgowy – Marta Powierża
V	Sprzedż aktywów, w tym aktywów, których Bank nie odstąpiłby w normalnych warunkach:	Zarząd Banku
1.	Zbycie aktywów płynnych	
2.	Sprzedż lokacyjnych papierów wartościowych, kredytów lub innych wierzytelności	
3.	Sprzedż majątku ruchomego	

- 2) **Plan awaryjny w przypadku utraty możliwości regulacji zobowiązań z rachunku bieżącego w dniu bieżącym** - stanowi wewnętrzny plan awaryjny obowiązujący na stanowisku ds. gospodarowania środkami (zarządzania rachunkiem Banku).
- 3) **Zagrożenie utratą płynności wskutek pojawienia się w środkach masowego przekazu niekorzystnych informacji o Banku**

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
A Obecnie		
I	Umożliwienie wszystkim kredytobiorcom terminowego regulowania zobowiązań w oddziałach innych banków z uwagi na możliwość kolejek depozytariuszy likwidujących rachunki.	Zastępca Prezesa – Urszula Zalewska
1.	Dokonanie wyboru banku, którego sieć pokrywa się z siecią Banku i który posiada najwięcej placówek na terenie działania Banku /zapewne BS Ostrów Mazowiecka/	Prezes Zarządu
2.	podpisanie umowy z wybranym bankiem (lub przygotowanie wzoru umowy i przedłożenie do zaakceptowania przez ten bank) o obciążanie Banku za przyjmowane spłaty zadłużenia klientów.	Zalewska Urszula
3.	opracowanie wzoru aneksu do umów kredytowych umożliwiającego spłatę poprzez inny bank (na koszt Banku).	Zalewska Urszula
B W momencie zidentyfikowania zjawiska (pierwszych objawów)		
I	Przekazanie raportu o informacji w środkach masowego przekazu, mogącej podważyć zaufanie do Banku, członkom Zarządu, oraz członkom Zespołu do spraw Ryzyk i Sprawozdawczości.	Prezes Zarządu
II	Ustalenie czy informacja jest prawdziwa - Jeśli tak – ustalenie przyczyn zaistniałej sytuacji, określenie terminu jej poprawy, skutków finansowych; Informacja dla Zarządu i osób odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem działalności. - Jeśli nie – opracowanie rzetelnej i wiarygodnej informacji o stanie faktycznym	Prezes Zarządu
III	Opracowanie informacji prostującej/wyjaśniającej, w tym o podjętych działaniach	Prezes Zarządu
IV	1) Ustalenie spodziewanego niedoboru środków, uwzględniającego najbardziej niekorzystny scenariusz - masowe wycofywanie środków przez depozytariuszy 2) Ocena możliwości zabezpieczenia wypłacalności w najbliższych dniach oraz w dłuższym okresie czasu: projekcja płynności dla całego Banku (w oparciu o materiały własne i pozyskane z innych komórek	Zarząd Banku

	organizacyjnych; patrz Pl. awar. nr 1, poz. I), w tym okres wytrzymałości Banku.	
V	<p>Kampania informacyjna skierowana do opinii publicznej (w tym klientów Banku) obejmująca następujące działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Bieżące informowanie mediów o stanie przygotowań poprzez informacyjny serwis internetowy Banku, 2) Przekazanie komunikatu prasowego o ogłoszeniu gotowości Banku do problemu, 3) Udzielanie wywiadów (nie tylko bierne ale również stymulowanie mediów w tym zakresie), 4) Przekazanie klientom listu informacyjnego, ew. listu Prezesa Zarządu skierowanego do klientów, 5) Przygotowanie plakatów, broszur informujących klientów o uzyskaniu gotowości, w tym o uzyskanych certyfikatach w przypadku awarii technicznych <p>Materiały do komunikatów dostarczają stanowiska merytoryczne.</p>	<p>Prezes Zarządu</p> <p>Prezes Zarządu</p> <p>Prezes Zarządu</p> <p>Członkowie Zarządu</p> <p>Stanowisko obsługi samorządu i administracji</p>
VI	Prowadzenie instruktażu dla pracowników obsługujących klientów, podniesienie poziomu świadomości o zagrożeniu wśród pracowników	Zarząd Banku
VII	Zwiększenie płynności bieżącej Banku wg Planu Nr 1, poz. B.III	Zarząd Banku
VIII	Zwiększenie wpływu i ograniczenie wypływu środków wg Planu Nr 1, poz. B.III	Zarząd Banku
IX	Wysłanie do kredytobiorców informacji przypominającej o możliwości regulowania zobowiązań w oddziałach innych banków (wskazanego banku), w związku z powstałą sytuacją i kolejkami tworzonymi przez depozytariuszy - na koszt Banku (podkreślić, że liczy się data wpłynięcia środków na rachunek w Banku).	Wydział Kredytów

4) Awarie techniczne lokalne / ogólnokrajowe prowadzące do:

- a) braku mediów (energii elektrycznej, łączności telefonicznej, informatycznej, teleksowej, wody, gazu) i wynikające z tego:
 - ryzyko utraty danych lub braku dostępu do danych (braku informacji o bieżących zmianach na rachunkach),
 - opóźnienia w rozliczeniach lub nawet całkowita niemożność ich realizacji,
 - brak możliwości dokonania operacji na rachunku bieżącym (brak możliwości dokonywania zasileń oddziałów w gotówkę),
 - wstrzymanie wszelkich transakcji na rynku międzybankowym,
 - brak kontroli nad realizacją zleceń klientów, oraz
 - konieczność zabezpieczenia realizacji zawartych transakcji, zabezpieczenie sprawozdawczości.
- b) masowego wycofywania depozytów z banku (ryzyko związane ze wzmożonymi wypłatami i koniecznością intensywnej obsługi klientów zarówno w godzinach pracy jak i w czasie dodatkowym),

- c) awarii systemów w innych bankach potęgujące wzmożone wypłaty z kas Banku,
- d) innych zagrożeń warunkujących prawidłowe funkcjonowanie jednostek organizacyjnych Banku.

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
A w okresie poprzedzającym niekorzystne zjawiska (głównie wzmożone wypłaty)		
I	Przeprowadzenie rozeznania w zakresie przygotowań do problemu wśród: 1) dostawców mediów do Banku (energii elektrycznej, usług telekomunikacyjnych itp.), 2) innych BS i Banku Zrzeszającego, 3) kredytobiorców, kontrahentów.	Zarząd Banku
II	Nawiązanie ścisłej współpracy z Bankiem zrzeszającym i innymi BS (utworzenie zespołów roboczych),	Zarząd Banku
III	Instruktaż i szkolenia podnoszące poziom świadomości zagrożeń wśród pracowników Banku	Zarząd Banku
IV	Nasilenie kontroli wewnętrznych mających na cel ustalenie stanu przygotowań do problemu	Zarząd Banku
V	Oszacowanie: 1) ryzyka depozytowego z uwagi na możliwość masowego wycofywania środków przez klientów, 2) ryzyka kredytowego z punktu widzenia przygotowania kredytobiorców do problemu 3) minimalnego poziomu gotówki niezbędnego do obsługi kasowej klientów, 4) okresu występowania i największego nasilenia ryzyka (od ... do ...)	Ewa Mikołajczyk Zalewska Urszula Małgorzata Raboj Zarząd Banku
VI	1) Sprawdzenie odporności systemów komputerowych: a) przetestowanie sprzętu komputerowego, oprogramowania, połączeń między systemami, a także wyposażenia i systemów zawierających elementy automatyki, b) udział w testach mających na celu sprawdzenie funkcjonowania systemów rozliczeniowych, 2) dokonanie napraw lub wymiany systemów uznanych za strategiczne, 3) uzyskanie certyfikatów zgodności z datami krytycznymi dla systemów, na których oparte jest codzienne funkcjonowanie Banku: a) systemów rozliczeń międzybankowych, b) systemów obsługi kart płatniczych i bankomatowych. 4) Utworzenie zapasowego centrum przetwarzania danych.	Hubert Gocłowski i Główny Księgowy – Marta Powierża

VII	Zabezpieczenie ciągłości pracy, alternatywnych rozwiązań, zapewniających kontynuację przeprowadzania operacji finansowych na wszystkich kluczowych stanowiskach:	Zarząd Banku
1.	Zabezpieczenie, zorganizowanie: 1) Generatorów prądotwórczych, łączności poprzez telefony komórkowe, 2) Dodatkowych samochodów i kierowców, 3) Kalkulatorów, maszyn do pisania, 4) Awaryjnego systemu porozumiewania się: a) telefony komórkowe, b) kurierzy i trasy kurierskie, za pośrednictwem których będzie można przekazywać potrzebne informacje pomiędzy jednostkami i komórkami organizacyjnymi Banku. 5) dodatkowej fizycznej ochrony obiektów na wypadek jakichkolwiek zakłóceń w działaniu systemów alarmowych.	Zarząd Banku
2.	Przygotowanie dodatkowych stanowisk bezpośredniej obsługi klienta, wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za kierowanie ruchem klientów na sali operacyjnej (bezpieczeństwo obsługi).	Zarząd Banku
3.	Dokonanie archiwizacji baz danych Banku, sporządzenie wydruków potwierdzających przeprowadzone operacje.	Główny Księgowy – Marta Powierża
4.	Archiwizacja danych w poszczególnych komórkach organizacyjnych Banku, sporządzenie wydruków z danymi, niezbędnymi do dalszej pracy, przygotowanie tabel w formie papierowej dostosowanych do pracy ręcznej,	Główny Księgowy – Marta Powierża
5.	Wytypowanie stanowisk strategicznych, na których praca nie może być przerwana i przeszkolenie pracowników, których obowiązki mogą ulec zredukowaniu w celu zapewnienia wsparcia na stanowiskach strategicznych.	Prezes Zarządu
VIII	Zwiększenie wpływu i ograniczenie wypływu środków wg planu awaryjnego nr 1, poz.B.III.	Zarząd Banku
IX	Zabezpieczenie zapasu gotówki w kasach i skarbcu Banku przed krytycznym terminem (przewidywanym dniem wystąpienia awarii) w Banku	Główny Księgowy – Marta Powierża
1.	1) ustalenie maksymalnego, dopuszczalnego normami bezpieczeństwa zapasu gotówki w poszczególnych kasach i skarbcu, 2) ubezpieczenie gotówki 3) zorganizowanie dodatkowego transportu gotówki, zapewnienie bezpieczeństwa transportu środków pieniężnych (samochody, ochrona) oraz wzajemnego zasilania oddziałów Banku innych BS i Banku Zrzeszającego.	
2.	Uzyskanie depozytu gotówkowego	

X	Zasugerowanie stałym, dużym klientom oraz jednostkom zależnym i stowarzyszonym by dokonali zasileń w gotówkę jeszcze przed datami krytycznymi (bez nadawania rozgłosu)	Prezes Zarządu
XI	Utrzymanie wiarygodności Banku (zapewnienie klientów o bezpieczeństwie środków zgromadzonych na rachunkach): 1) rozesłanie wyciągów z wszystkich rachunków depozytowych, potwierdzających stany środków na rachunkach depozytowych, 2) zapewnienie klientów o istnieniu kopii zapasowych, potwierdzających stany na dzień przed datą krytyczną i innych podjętych działaniach	Stanowisko depozytów oraz Główny Księgowy – Marta Powierża
XII	Ustalenie i wyeliminowanie zagrożeń prawnych w tym szczególnie skutków oświadczeń, publikacji internetowych	Prezes Zarządu
XIII	Przesunięcie (na czas występowania niekorzystnych zjawisk) upoważnień do podejmowania decyzji, w trybie natychmiastowym, w tym z pominięciem akceptacji przez Radę Nadzorczą.	Zarząd Banku
XIV	Zasilenie kas i skarbcza do maksymalnego poziomu	Główny Księgowy – Marta Powierża
B od momentu wystąpienia niekorzystnych zjawisk		
I	Dokonywanie na bieżąco przerzutów gotówki pomiędzy poszczególnymi jednostkami Banku i Banku Zrzeszającego (wzajemne zasilanie)	Kasjer
II	Bieżące informowanie Zarządu o ekspozycji na ryzyko i efektach podejmowanych działań.	Zastępca Prezesa – Urszula Zalewska
III	Ograniczenie sankcji za opóźnienia w spłacie zobowiązań na rzecz Banku (odstąpienie od pobierania odsetek za zwłokę, wydłużenie okresów “wyczekiwania” na spłatę kredytów, wysyłania monitów do klientów) w przypadku występowania trudności w dokonywaniu rozrachunków międzybankowych	Wydział Kredytów

5) Awarie systemów w innych bankach

powodujące wzmożone wypłaty gotówkowe z kas Banku oraz zaniepokojenie klientów Banku

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
I	Ustalenie skali zjawiska	Zarząd Banku

II	Podjęcie działań zmierzających do przejęcia klientów (promocja produktów Banku wśród klientów banku, w którym wystąpiła awaria systemów).	Zastępca Prezesa – Urszula Zalewska
III	Wystosowanie informacji (do wywieszenia na tablicy informacyjnej oraz do przekazu ustnego klientom, ew. pisemnego) uspokajającą i utwierdzającą o prawidłowym działaniu systemów w Banku.	Główny Księgowy – Marta Powierża
IV	Monitorowanie wypłat gotówkowych dokonywanych przez klientów Banku (ustalenie czy nie ma objawów niepokoju wśród klientów Banku) i przekazywanie raportów osobie odpowiedzialnej za zarządzanie ryzykiem działalności Banku.	Stanowisko obsługi Klientów – Hanna Sot
V	Przystąpienie do planu awaryjnego nr 3 w sytuacji nasilenia wypłat z rachunków klientów Banku.	Zarząd Banku

- 6) **Plan awaryjny na wypadek obniżki stóp procentowych NBP**, zwiększającej ryzyko dochodu (ryzyko pogorszenia wyniku odsetkowego w sytuacji większej wrażliwości aktywów niż pasywów oprocentowanych na zmiany stóp rynkowych), którego ograniczenie wymaga skrócenia terminu przeszacowania pasywów i wydłużenia terminu przeszacowania aktywów.

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
A w okresie gdy rynek spodziewa się obniżki stóp:		
	Zneutralizowanie ryzyka poprzez transakcje, zgodne z przyjętą strategią, w zależności od bieżącej sytuacji na rynku finansowym: 1) Zaangażowanie części środków w aktywach z odległym terminem zapadalności oprocentowanych wg stałej stopy procentowej, 2) Utrzymywanie ujemnej luki procentowej dla zawieranych transakcji (monitorowanie luki procentowej zwłaszcza między lokatami w Banku Zrzeszającym a depozytami przyjętymi od klientów, oprocentowanymi wg stałej stopy procentowej), 3) operacje zabezpieczające z wykorzystaniem instrumentów pochodnych,	Zarząd Banku
II	Przygotowanie kilku wariantów zmiany oprocentowania, w tym wariantu przewidującego odstąpienie od zasady wcześniejszej zmiany oprocentowania depozytów niż kredytów, w celu zatrzymania depozytów.	Zarząd Banku
B w dniu, w którym następuje obniżka stóp procentowych:		

I	Rozreklamowanie zmiany oprocentowania w przypadku podjęcia decyzji o natychmiastowej reakcji na zmianę stóp NBP (obniżce oprocentowania kredytów udzielanych przez Bank), gdy zmiana oprocentowania następuje w okresie sezonowego, wysokiego stanu depozytów	Wydział Kredytów
C w okresie poprzedzającym zmianę stóp procentowych obowiązujących w Banku		
I	Przekazanie jednostkom Banku uchwały Zarządu Banku wprowadzającej nowe oprocentowanie	Zarząd Banku

- 7) **Plan awaryjny na wypadek podwyżki stóp procentowych NBP**, zwiększającej:
- ryzyko kredytowe (wzrost należności zagrożonych, w pierwszej kolejności kredytów, których oprocentowanie oparte jest o stopy rynkowe),
 - ryzyko dochodu (pogorszenia wyniku odsetkowego w sytuacji większej wrażliwości pasywów niż aktywów oprocentowanych na zmiany stóp rynkowych), którego ograniczenie wymaga skrócenia terminu przeszacowania aktywów i wydłużenia terminu przeszacowania pasywów.

Lp.	Działania	Odpowiedzialny
A w okresie gdy rynek spodziewa się podwyżki stóp:		
I	<p>Zneutralizowanie ryzyka poprzez transakcje, zgodne z przyjętą strategią, w zależności od bieżącej sytuacji na rynku finansowym:</p> <ol style="list-style-type: none"> utrzymywanie większości wolnych środków w najbardziej wrażliwych i skorelowanych dodatnio ze stawkami rynkowymi instrumentach (o stopie zmiennej rynkowej z dowolnym terminem zapadalności, lub o stałej stopie procentowej krótkoterminowych, tj. zapadających przed terminem spodziewanej podwyżki), Ulokowanie części środków w instrumenty dyskontujące podwyżkę, zwłaszcza gdy przewidujemy, że podwyżka będzie mniejsza niż to wynika z bieżącej ceny tych instrumentów, Sprzedż na rynku wtórnym instrumentów o stałym oprocentowaniu zanim uczyni to większość inwestorów (póki nie nastąpi spadek ich ceny wywołany napływem kapitału spekulacyjnego), lub kupno gdy ceny już spadną (w celach spekulacyjnych), operacje zabezpieczające z wykorzystaniem instrumentów pochodnych, utrzymywanie dodatknej luki procentowej dla zawieranych transakcji (monitorowanie luki procentowej zwłaszcza między lokatami w Banku Zrzeszającym a depozytami przyjętymi od 	Zarząd Banku

	klientów, oprocentowanymi wg stałej stopy procentowej).	
II	Przygotowanie kilku wariantów zmiany oprocentowania, w tym wariantu przewidującego zmianę oprocentowania w dniu, od którego obowiązywać mają nowe stopy NBP oraz odstąpienie od zasady wcześniejszej zmiany oprocentowania kredytów niż depozytów, w celu pozyskania większej ilości depozytów.	Zastępca Prezesa – Urszula Zalewska
III	Przygotowanie oferty produktowej	Zastępca Prezesa – Urszula Zalewska
B w dniu, w którym następuje podwyżka stóp procentowych:		
I	Rozreklamowanie zmiany oprocentowania w przypadku podjęcia decyzji o natychmiastowej reakcji na zmianę stóp NBP (podwyżce oprocentowania depozytów przyjmowanych przez Bank)	Stanowisko Depozytów – Ewa Mikołajczyk
C w okresie poprzedzającym zmianę stóp procentowych obowiązujących w Banku		
I	Przekazanie stanowiskom uchwały Zarządu Banku wprowadzającej nowe oprocentowanie	Stanowisko Obsługi samorządu

Szczegółowe plany awaryjne opracowują odpowiedzialne za realizację komórki organizacyjne.